

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

vigred

ŽENSKI LIST

1932

112910

Priporoča se
 prvi slovenski zavod
VZAJEMNA
ZAVAROVALNICA
LJUBLJANA
 Miklošičeva cesta

Podružnice:
 CELJE, Palača Ljud. posojilnice
 ZAGREB, Starčevićev trg 6
 SARAJEVO, Aleksandrova c.101
 SPLIT, Ulica XI. puka 22
 BEOGRAD, Poincaréova 2

112910

Uprava Vigredi

ima v zalogi te-le knjige:

Mati vzgojiteljica , III. izdaja	Din 16.—
Dekliški oder , 2. zv.	Din 12.—
Dekliški oder , 3. zv., posvečen Materi	Din 10.—
Dekliški oder , 4. zv.	Din 16.—
Dekliški oder , 5. zv., Sv. Elizabeta	Din 7.—
Dekliški oder , 6. zv., božične igre	Din 7.—
Vigred , let. 1929	Din 25.—
Vigred , let. 1950	Din 25.—
Vigred , let. 1951	Din 25.—
Med pomladjo in poletjem . Zbirka dekl. radiopredavanj	Din 10.—

Vigred

LETO X ~ V LJUBLJANI, 1. JANUARJA 1932 ~ ŠTEV. 1

Narte Velikonja:

Tončka.

Tončka je izstopila na kolodvoru. Vsa zmedena sredi vrvenja množice, ki je tiščala proti izhodu ali na vlak, je bila kakor izgubljeno pišče na dvorišču. Snežilo je; goste široke snežinke so ji padale na lice in ramena. V to križajočo se gmoto snežink so pršile močne žarnice svojo bledo luč, da so se ljudem svetili obrazi v pošastnih zateglih potezah. Tončka ni nikogar poznala v mestu. S tesno plahostjo je strmela v svetlo ožarjeno ploskev, ki so jo tvorile padajoče snežinke. In za to ploskvijo je stala temna skrivnostna stena, ki je zanjo pomenila nejasno in negotovo bodočnost. Bolesten krč ji je stiskal srce.

Bila je sredi velikega kolodvora sama s svojo plahostjo, skrbjo in domotožjem.

Vlekla je pleteni kovčeg proti izhodu. Koleno ji ni klecalo samo pod prtljago; plašila se ji je duša kakor prepodena ptička.

Velika kolodvorska ura je kazala polsedmih. Prerila se je skozi vrata na prosto. Tržni stražnik jo je krepko potisnil pred preglednika. Odprla je košaro; mrzel občutek jo je stresel, ko je preglednik brezobzirno segel z roko med njeno borno, skrbno zlikano obleko. Prav kakor bi segal po njenem srcu. Ko je bil pregled končan, je stala na cesti v metežu, ki ji je sul snežinke na vroče zbegano lice.

Tako je Tončka prišla v mesto, da si poišče službo.

Bila je najstarejša hči bedne bajtarske vdove. Oče se je bil ponesrečil v kamnolomu; poleg Tončke je pustil še tri mlajše deklice in dva dečka. Stiska je bila v družini in pomanjkanje. Da jim pozimi ne bo odjedala bornega krompirja, ki so jim ga kmetje dali za odslužek za letno delo, se je umaknila v mesto.

Pred njo so stale od cestnih luči osvetljene gore hiš z ožarjenimi okni. »Ko bi bila v kateri teh sob!« ji je šinilo na misel. V njenem srcu je bil tako grizoč občutek osamelosti in plahosti, da ji je pil vse moči; najrajši bi bila sedla na hodnik in plakala. »Spati moram nekje nocoj in nekaj jesti!« Potovala je že od jutra in še ni ničesar jedla. »Samo da bo jutri dan, da bo jutri dan!« ji je šlo skozi možgane.

Stisnila je zobe od bolečine ter dvignila košaro. Mimo je stopil srednje oblečen gospod, ki jo je že prej opazoval. Navidez slučajno se je zadel ob njeno košaro ter se spotaknil v sneg, kakor bi mu spodrsnilo.

»O punca, še nesrečo boš naredila!« je vzkliknil.

Tončka se je prvi hip prestrašila; ker pa si je smehljaje otepal sneg, se je ojunčila in vprašala:

»Ali ste se hudo udarili?«

»Skoraj bi se bil!«

»Hvala Bogu,« ji je odleglo, »da ni koj prvi večer nesreče!«

»Ali si šele prišla v mesto?« je poizvedoval neznanec.

»Da, služiti. Nocoj bi šla rada nekam spat, pa ne vem kam!«

»Pokažem ti,« se je ponudil. »Vem za gostilno, kjer lahko poceni prenočiš!«

»Če vam ni nerodno!« je pritrdila, vesela, da je našla nekoga, ki ji bo pokazal pot v tej metežni noči.

»Pomagal bom nesti!«

Izročila mu je košaro. Bredla sta v sveži sneg, ki jima je drsel pod nogami. Nič več se ni čutila tuja v mestu. Radovedno je ogledovala ljudi, ki so hiteli mimo nju s privihanimi ovratniki, s klobuki, potisnjenimi na oči, da jim sneg ni pršil v oči. Zadel se je ob dežnik do nosu v kožuh zavite gospe ter stresla z njega nase kup snega. To ji je bilo malo mar. Postrani je ogledovala svojega spremljevalca in si zatrjevala, da je čeden človek. Mala brazda na licu ga je delala še bolj prikupnega. Ni zamudila pogleda, ko sta stopala mimo osvetljenih izložnih oken. Vsa se je topila, ker je s tako vnemo in zanimanjem poslušal njeno pripovedovanje. In pripovedovala mu je vse. Povedal ji je, da se je tudi sam že vozil po isti progji. In svoje brate in sestre ima tudi on rad. In Mozirje! Ali je res doma iz mozirske okolice. To je res čudovito! Čudovito? Kako ne. Kakšno čudovito naključje.

»Mozirje poznam!« je dejal ter preložil košaro. »Rojaka sva! Tudi jaz sem šele komaj teden tu!«

Da je sluga pri banki? Da. O, posel ni tako lep, kakor se ji vidi. Prav gotovo ne! Služba pri denarju! Kaj težka, odgovorna, odgovorna! Kolikokrat nosi milijone s seboj! Kako izgleda tak milijon? Paket! Če so sami tisočaki, majhen, če so stotaki, desetkrat večji! Takšni! Da bi se uštel? Nevarnost je, še bolj nevarno pa je, da ga kdo okrade. Kako naj dokaže, da ni sam? In najmanj kar se ti zgori, ob službo si.

»Če me pa zapro, kaj bi rekla mati?«

Tončka je sočutno pogledala njegovo zaskrbljeno lice.

»Srce bi ji počilo od bridkosti. O, moja mati je zlata žena. Verjela ne bi, toda bolelo bi jo, da bi umrla! Vidiš,« se je nenadoma spomnil, »niti povedal ti še nisem, kako mi je ime. Jaz se pišem Strmšek Jernej. In ker sva rojaka, kar tikaj me.«

Vsa se je vnela od tolike prijaznosti. »Strmšek? Moj ujec se tudi piše Strmšek!«

»Potem sva si pa gotovo še kaj v sorodu. Prav gotovo sva si v sorodu.«

Vedel jo je iz ulice v ulico in se nazadnje ustavil pred nizko gostilno.

»Večerjati morava prej. Drži se, kakor da si moja sestra, da se ne bo zdelo čudno. In boš dovolila, da bom jaz plačal. Ker sva se tako lepo seznanila.«

Tončka se je branila; vendar ji je srce utripalo od nenavadnega prevzeta in v sencih ji je zvonilo, da ni razločila, ali je to zvončkljanje kraguljčkov, ki so na saneh švignili mimo, ali ji le bije kri v možgane.

»Košaro si mi nosil in zdaj boš še plačal. Saj imam sama denar!« je pokazala torbico.

Ni razumela, zakaj so se mu tako zasvetile oči. Samo za kratek hip.

»Le pazi, da ti ga kdo ne ukrade!« je menil resno ter stopil v gostilno.

Preden je mogla Tončka za njim, jo je pocukala za rokav zanemarjena ženska.

»Le pazi, da te kdo ne okrade! Za to svarilo mi daj dinar. Dinar vbogajme, pa ubogaj me!«

Tončka je videla, da je ženska vinjena. Oster duh mokre umazane obleke in težka sapa po vinu sta vela od nje.

»Nate!« je stisnila ženski novc v roko.

»Kaj te bo sram mene! Le pazi se! Boglonaj za tvoje zdravje!« ji je grabila za roko.

Tončka se je otresla ter šla za spremljevalcem. Gosta megla dima in sopare ji je udarila v oči. Toliko da je videla, kako je spremljevalec pri mizi ob steni odmikal stol. Par delavcev se je prepiralo v kotu, sredi sobe se je gnetla gruča železničarjev, ki so igrali marjanco.

Okrogla natakariča z gnilimi zobmi je pobrisala mizo, ki je bila vsa polita od vina. Naročila sta golaž in pol litra vina.

Tončka si je nadrobila v golaž kruha in hlastno jedla. Fant je točil in povedal, da je zelo vesel tega večera. Da je tudi ona, je potrdila ter se ni dala motiti. Trčila sta in je on to napravil s pravo umetnostjo, da je zazvenelo. Morala je izpiti kozarec do dna. Topla soba, jed in vino, vse jo je navdajalo z gorko omotico. Ni se branila drugega kozarca. Tako izmučena in osamljena je bila še pred dobro pol ure, zdaj pa že kramlja vsa hvaležna in zadovoljna na toplem s človekom, ki je bil od tam blizu doma kakor sama in ki ji je bil najbrž celo v sorodu.

Pri drugem pollitru se jima je pripetila mala nesreča. Da bo krst! Če zadeneš in prekucneš kozarec. Z levico ga je zadel, da je vino udarilo čez rob. »Zdaj še ne!« je menila Tončka ter se naglo umaknila. Toda vino ji je že kapljajo na obleko. Vstala je naglo ter segla v torbico po žepni robec. Začela je naglo brisati. Rdeče vino se tako pozna in to je bila njena najboljša obleka.

»Kakšno škodo sem napravil!«

»Kdo bi na to mislil!«

»Čakaj«, je dejal, »pokličem natakaričo, da pobriše!« In se je uslužno in z vidno zadrego naglo dvignil od mize. »Če je človek neroden! Ali je draga taka obleka? Gotovo je draga!«

Prišla je natakariča ter pobrisala. Tončka je sčistila zadnji madež z obleke, kolikor je videla pri slabi luči, in mirno sedla nazaj. Skoraj zabavno se ji je zdelo ob spominu, kakšen prestrašen obraz je napravil ob nezgodi. V topli omamljenosti je šele čez čas zapazila, da je sama pri mizi.

Prvi hip se ji ni zdelo prav nič čudno. Ker pa je trajalo le predolgo, je vprašala natakaričo, ali ni njen tovariš v sosednji sobi. Da ni! In da je odšel. Odšel? Da, pa je rekel, da se vrne!

Tončka je preplašeno zrla okoli sebe. Od sosednje mize so se dvignili delavci in oni z rdečim nosom in zelenim klobukom se je zasmeljal.

»Ta se nocoj ne bo vrnil!«

Te besede so jo pretresle. Potem ji ne kaže drugega, kakor da vpraša natakaričo, ali je kaj plačal. Da ni. Sicer je rekel, da bo. Pa prav. Račun! Bo plačala pa ona, kar znese. Da, dva golaža. Liter vina. Kruha kaj? Kruha? Štiri kose. Dvaintrideset dinarjev.

Tončka si je oddahnila, toliko je še imela in še več. Segla je v torbico. Vsa kri ji je šinila v glavo.

Kaj, če je padlo na tla? Odmaknila je stol. Nič. Segla je v žep. Nič. Obrnila torbico narobe in roke so se ji vedno bolj tresle. Niti slišala ni onega delavca, ki je mežiknil natakariči: »Ta pa zna!«

Omahnila je nazaj na stol ter z grozo v očeh uprla pogled v natakaričo.

»Še pred kratkim sem imela denarnico! Okradena sem! O, ti moj Bog, okradena sem!«

Vse brskanje in iskanje je bilo zaman. V očeh natakariče se je vedno bolj bliskalo. Ali onega pozna? Da ne. In je v pretrganih stavkih pripo-

vedovala, kako se ji je pridružil in kako ji nosil košaro. In kako je še pred kratkim otipala denarnico v torbici.

Natakarica je postajala huda in se vedno bolj razburjala. Ko je Tončka končala ter so se ji udrle solze po licu, je začela vpiti in razsajati:

»Si že prava tica, si že prava tica, če ne, bi ne bila šla s prvim, ki ti pride pred noge. Ta te je le naplahtal. Grem takoj po policaja! Ali misliš, da boš žrla na moj račun. Jaz ne kradem, da bi žrla na moj račun. Čisto prava tica!«

Tončka ni umela, zakaj prav za prav gre. Topo je strmela predse in samo polglasno ponavljala, da je imela denar in da je okradena. Čela soba se ji je vrtela v megli pred očmi in iz te megle so se ji samo režali tuji obrazi.

Prišel je res stražnik, vso stvar zabeležil, in ko je vtaknil beležnico v žep, dejal:

»Za prenočišče itak nimaš, in kakšna tica si, bomo šele videli. Nocoj pojdeš z menoj na prične!«

Natakarica ji je odvzela v zastavo košaro, stražnik pa jo je polmrtno od sramote in strahu odvedel na stražnico.

»Bomo videli, kaj poreče jutri zdravnik!«

In sta šla v zasneženo noč, v strašno zasneženo noč, prvo v tujem in neznanem mestu.

(Dalje prih.)

J. K.:

Čast Bogu na višavah.

Božič in njegova sveta noč pomeni: Bog človeka ni pozabil. Vse človeštvo ima v njegovem božjem Srcu dovolj prostora. Pravo božično veselje nam prihaja iz luči, ki blesti iz odprtih nebes in odmeva iz veselega poročila: »Tako je Bog svet ljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina, da imajo vsi, ki vanj verujejo, večno življenje.«

Bog je z nami, to je sreča čiste vesti, ki ni nikoli doživela ločitve od Boga. To daje težko preizkušnim oporo in to je še svetlo upanje, ki reši grešnika, ki se mora sam zaničevati in nad seboj obupati, če bi zavisela rešitev od njega. To nam daje enakodušnost v vsakem položaju življenja.

Bog nas vidi take, kakršne smo, brez slučajnosti, ki bi nas pospeševale ali ovirale.

Toliko smo vredne pred Bogom, kolikor resno hočemo, za kar se pošteno trudimo; zato je naša čast pred Bogom: naša volja.

Moja čast je moja resničnost. Moja resničnost pa je priznanje moje slabosti pred sabo in pred drugimi, da ne kratim časti in slave Onemu, ki mu samemu gre. Čim več božje časti se je izkazalo nad mano, tembolj pošteno sem se borila za resničnost, t. j. ponižnost moje duše, da Mu ne prikrajšam časti, da Mu dam, kar je Njegovega. To je moja čast, da Bogu čast dajem. Vsa čast je božja in Bog sam je vsa čast.

»Ti sam si svet, Ti sam Gospod, Ti Najvišji!«

K. M. F.:

Žena v preteklosti in sedanjosti.

V letošnjem letu bo Vigred večkrat govorila tudi o ženski v preteklosti, pa zaradi sedanjosti. Vsa ta preteklost nam predstavlja svetle in mračne slike preteklih časov v skoraj neizčrpilivi množini. Toda ne zaradi tega, da bi naše oči z ugodjem gledale nanjo, ali se z gnevom od nje obrnile, ampak zaradi tega, da od tistih časov vedno iznova obračamo oči v sedanji čas, na sebe same in naše lastno življenje. Da vedno iznova vstaja v nas vprašanje: Take so bile žene v preteklosti, v svojem času. Tako so sprejele klic, ki ga je obrnil Bog na nje. Kako pa sem jaz v svojem času? Kako odgovarjam jaz temu klicu?

Za to gre pri ženi: Da razume, kar je njena vsakokratna naloga, naloga, ki čaka njo.

Jasno je, da se nikdar ne da slika preteklosti brez vsega nadaljnega prenesti na sedanjost. Vsaka osebnost, tudi največja, tudi najsvetejša, je kakorkoli navezana na svojo dobo. Tudi celo tedaj, ako je posoda božje volje, ali prav posebno izbrano orodje v rokah božjih, moramo razločevati, kaj je na njej večnostne vsebine in kaj je samo časna oblika. Moralni zakoni, duševni pokreti in stremljenja velikih in svetih naj bi nam bila pobuda, oblika pa, v kateri izhaja njih posebna moč do nas, ki naj tudi v našem življenju sodeluje, mora biti oblikovana po sodobnih zadevah in potrebah; le potem more biti močna.

Nihče pa ne more dvomiti, da živimo v času, ki se je silovito izpremenil, pa je tudi še v stalni izpremembi. Nihče ne more vedeti, kdaj bo nastopila stalna pomirjenost; pa za vse ljudi velja to in za nas žene še na prav poseben način. Žena, njen delokrog, njen svet se je pač najbolj izpremenil.

Za milijone žen se je podrlo obzidje, ki jih je prej, kakor v lastnem kraljestvu obkoljevalo; dom je postal skoroda javnost. Morale so ga zapustiti, da na tržišču življenja izvojujejo svojo pravico za kruh, pa tudi za višje dobrine. Za žene, ki se še lahko gibljejo v svojem domu, pa so tega stene postale nekako prozorne. Vnanjost, javnost seza vsak dan bolj vanj, postavlja svoje zahteve prav do srca družine.

Iz tega izpremenjenega časovnega položaja, na katerega so vplivali razni vzroki (industrija, tehnika, politične izpremembe itd.), nastajajo za ženo naloge, kakršne ji v tej obliki in v tej širini še niso bile in zato zahtevajo njenega jasnega presodka.

Dosedaj je bilo smatrati dom, delo v domu kot največje, najbolj značilno in neizogibno kulturno delo žene. Ta dom sredi izpremenjenih razmer obdržati, ga napraviti za središče, ki naj zadržuje vse družinske člane od vihravosti časa, odtod jim podajati zbranih moči na nevarna pota, na katere jih življenje vodi, to je težka naloga, ki čaka ženo današnjih dni. Druga naloga pa je, na tržišču življenja, to je v šoli, v pisarni, v tovarni, v raznih drugih poklicih, kamorkoli jo življenje postavi, da tam ustvari košček doma, pa naj bi bil tudi še tako majhen in tudi le za nekaj ur. Morebiti je ta naloga težja, četudi ni

tako pomenljiva kakor ona. Težja je, ker mora žena tu ustvariti čisto nekaj novega, za kar ne najde zgledov nikjer v prejšnjih časih. Zelo globoko mora stopiti v svojo ženskost, da najde potrebne moči za to svojo nalogo. Mora pa tudi natančno poznati pravila in zakone svoje nove okolice, da spozna, kako bi mogla v njej svojo značilnost pripraviti do razmaha. Potrebno znanje in značilna ženska potrpežljivost proti sebi in vsem oviram, to oboje more ženi pomagati, da bo enostransko kulturo sedanjega časa obrnila, razširila, iz dosedanje moške kulture napravila človeško kulturo. Treba nam je te dve besedi postaviti drugo poleg druge, da spoznamo težavo te naloge, ki je v rokah sodobne žene, ki je prav njena in ona, ki ji je Bog namenil.

Vse v našem vnanjem življenju v gospodarstvu, gospodinjstvu, tehniki, upravi, politiki in v duševnem delu nosi pečat moškega. Če pogledamo zgodovino zadnjega tisočletja, to tudi ne more biti drugače. Razumljivo je, da se zavedno, pa skoraj še bolj nezavedno poraja odpor proti vsem novotarijam, torej tudi proti temu, da bi žena soustvarjala. Ostane pač ženi le pot počasnega vztrajnega in neutrudnega dela, po kateri bo svoje pravice spravila do žive resničnosti in udejstvitve.

Ne morebiti zaradi tega, ker so to n j e n e pravice in ker bi imela rada nekaj zase, ampak ker misli, da bo s temi svojimi pravicami prinesla blagoslov svojemu narodu in človeštvu, ker s temi pravicami more prav posebno sodelovati za vso splošno dobrobit. Prav lahko vidimo, kako se je v razvoju zadnjih sto petdeset let ženi vedno bolj onemogočalo izrabljati svoj vpliv na ljudi njene okolice in seveda tudi na razvoj vnanjega življenja. Pomislimo le na kratek čas, ki ga prebijejo družinski udje dandanes doma, v bližini žene in matere, posebno v mestnem domu ali pa tam, kjer mora tudi žena za zaslužkom. Ni samo slučaj in morebiti nezvestoba žene na njenem notranjem bistvu in njeni materinski nalogi, če jo na toliko načinov izvablja delo z doma in prav nič ni čudno, ako napravi ta korak celo prostovoljno in želi svoje moči izrabljati v javnem življenju.

To javno življenje pa kliče, da, kliče zelo po ženski pomoči. Zdi se, kakor da bi bila vsa javnost do skrajnosti izmučena zaradi vihravosti in tekanja po enostranskih potih. Kako torej?

Ženske moči pa so prav tiste še kakor v vseh časih: ljubezen in požrtvovalnost, močno čuvstvo za življenje bodisi v telesnem ali duhovnem oziru, jasen pogled v nevidne zveze, pa še jasen pogled v vse osebno in tudi v celoto vsega bivanja. Treba je, da te svoje moči in možnosti izrablja tam, kjer je treba, pa četudi ji je včasih težko po onih starih časih, ko je živela samo v domu.

Pri razmišljanju sedanje dobe pa mora biti ženi jasno, da more le tedaj pomagati, ako korenini vsa globoko v pravi ženskosti in se ne pusti odvrniti in preokreniti na nasprotno stran. Ta nevarnost je zlasti danes velika za one žene, ki stoje v lastnem poklicu, ki je, kakor vse poklicno delo, prikrojeno samo za moške zahteve in na moške zmožnosti. Zato je nujno potrebno, da si žena svoj poklic uredi in si ustvari v njem lastno žensko udejstvovanje. Vsaka posamezna, pa najsi stoji v kateremkoli poklicu, lahko sodeluje pri tej nalogi, ako skuša svoj poklic razumeti prav iz svoje ženskosti in prav v njem tako deluje.

Da te velike naloge, ki čakajo današnjo ženo, le-ta lahko takoj vrši, mora verovati in upati vase. To zaupanje do sebe same pa nam bodo dale marsikatero sliko, življenjepisi in eseji o delu slovenskih žen v preteklosti in sedanosti, ki jih bo Vigred prinašala.

*Nobena žena, nobeno dekle
brez ženskega lista Vigred!*

F. Z.:

Božič spominov.

Božič! Krščanski svet, očiščen in oproščen svojih grehov, se ozira na Sina, večnega, učlovečenega in ga prosi dušne pomoči, da ne zaide s poti...

Božič! Slovesen dan prazničnih božičnih zvonov se razgrinja med snežnobelimi, mehkiimi kosmiči snežink.

Božič! Praznik duš in src...

Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis!

Ne vzbujaj me vesel in radosten glas božičnih zvonov iz spanja in ne spominjaj me prihoda Boga — Človeka...

Samo srce in duša mi ga svedočita...

In jaz, jaz sama izgubljeni v tujini, prepolna spominov in domotožja, vidim ljudi domačega kraja hiteti v gručah v svetišče, ki je nekdanje sprejelo i mene...

Slišim in vidim v duhu, kako blagoslovljajo Boga Usmiljenja in njegovega ljubelega Sina, in v grlu me duši plač. O lepi časi, ubegli morda za vedno!

Časi, v katerih sem, iskajoč utehe, upognila tam gori pred oltarjem kolena... našla tolažbe ob gomili mamice... Zakaj me ne zagotovite, da se še vrnete in mi ne razsvellite duha?

Oh, usoda me je ostavila samo, samo, vrgla me je v tujino! A ni je mogoče odorniti! —

Božič je danes. Vrnil se je, a jaz se ne morem vrniti in ne vem, če se bom še kdaj vrnila...

Moliva, dete, Krista, Sinu Boga, da nama podeli milost..

Tam gori na mrzlem našem severu zvone zvonovi, potrkvajo in označajo rajstvo Kristovo. A tu je vse turobno.

Tam gori se duša očiščuje in se dviga...

Tu se žalosti, mrje...

Tam po zasneženih cestah se vijo sledi življenja... Tu stopa in se odira v pesku sled spominov in domotožja...

Vendar, utrujen duh ima še moč da slavi Boga: Gloria in excelsis Deo.

Matko Krehh:

Pastir.

Novela.

I.

Senca na Pogačnikovi hiši je kazala čas med tretjo in četrto uro popoldne. Vročina še ni ponehala in neusmiljeno je pripekalo poletno solnce. Vse se je umikalo pekočim žarkom in se jim skušalo skriti. Listje na vejah se je zvilo in skrčilo, cvetlice so povesele svoje glavice, kakor bi se bale pogledati žgočemu solncu v obraz. Ptice so umolknille in se umaknile v hladno senco. Vse je čutilo silno vročino. Ljudje so se mudili doma in odlagali poljsko delo na pozno popoldne. Pogačnikova dekla je pospravljala v kuhinji ter ropotala z žlicami, kakor jud na sejmu. V sobi je šivala gospodinja predpasnik, ki se ji je raztrgal pri ognjišču.

Na skednju je škripal stroj leno z zaspanim glasom. Pastir je potrpežljivo poslušal hlapčevo kreganje ter počasi tlačil slamo v stroj. Pogačnik

sam je ostril ostrve pod orehom, kjer so bile prislonjene čez zimo. Žvižgal si je narahlo ter ogledoval ostrvo od vseh strani in jo popravil zdaj tu zdaj tam, kjer je bilo treba. Večkrat je potegnil s srajčnim rokavom čez zagoreli obraz ter si obrisal pot. Navajen je bil Pogačnik vročine in ni umikal obraza pred žgočimi žarki. Močne brke in košate obrvi so dajale obrazu resnost in možatost; skoro strog je bil njegov izraz. Pod visokim čelom je gledalo dvoje mirnih oči v svet ter ga opazovalo bistro in modro. Bil je mož petdesetih let, a po zunanosti bi mu jih prisodil štirideset. Še vedno je bil čvrst in mišičastih rok, ki si jih je utrdil pri težkem delu. Delal je vztrajno dan za dnem in ni izbiral dela, prepričan o stari resnici: če gospodar pohajkuje, gospodarstvo pojema. Posli so itak izbirčni, ne samo pri jedi, temveč tudi pri delu. Le naj jih posvari gospodar za malenkost, takoj mu odidejo v drugo službo in ga raztrobijo potem povsod kot odurnega in sitnega človeka; težko dobi pozneje drugih poslov.

A Pogačnik je bil mož stare korenine, ki si je znal pridobiti pokorščino in naklonjenost pri podložnikih. Dobro je gospodaril in redno plačeval davke, pa vendar je bil nevoljen nad državno upravo, ki nalaga vedno novih davkov, da tako izvleče iz kmeta zadnji krajcar, ki si ga trdo pridobi. O tej nadlogi je premišljeval Pogačnik ter večkrat jezno zamahnil s sekiro po ostrvi. Šele deklin glas ga je zbudil iz zamišljenosti. Na pragu je stala Liza, Pogačnikova dekla, ter klicala psa: »Krančej, jest, jest! Ta ta ta!«

Gledala je po dvorišču, a psa ni bilo od nikoder. Še enkrat je ponovila klic, seveda zastoj, ker Krančej je dremal za hlevom v travi in le včasih zgenil z glavo, da si je pregnal sitne muhe. Lizin klic je ponovil ovčar pri hlevu. Takoj je priskakal velik pes in se podal v kuhinjo k obedu. Ovčar pa je zasadil vinjek v stolico, zmetal steljo na kup in jo mahnil v hišo. S klina je snel velik plašč in torbo. Na pragu je počakal psa.

»Ženeš že past?« ga je vprašal Pogačnik pod orehom.

»Da, oče,« mu je odvrnil pastir.

»Stopi danes h Gabru, pa naprosi žanjico za ponedeljek! Boš?«

»Bom.«

»Ovcam tudi lahko daš otrobov.«

»V ponedeljek jim dam, ker še nimam od vseh otrobov. Suhač jih še ni prinesel za svojih pet ovac, Lužnik jih prinese šele jutri.«

»No, pa naredi, kakor hočeš!«

Pastir je poklical psa in mahnila sta proti ovčnjaku. Pogačnik je odložil sekiro, vzel pipo iz žepa in jo nabasal. Gledal je za pastirjem in govoril sam pri sebi: »Čuden človek ta Pavle, deset let je že študiral in zdaj je pastir. Moj sin — ovčji pastir! Pa, da je le zdrav, vse drugo mi ni mar.«

Vzel je sekiro in odšel v hišo.

Na skednju je mešal hlapec narezano rezanico in večkrat zaklical pastirju Nacetu: »Ženi živino! Ura je že štiri!«

»Kako rad,« mu je urno odgovoril pastir in se namuzal.

»Jaz ti pokažem,« se je zadrhl hlapec nad njim in zavzdignil vile. Pastir pa je zbežal v hlev kakor maček in se rogal počasnemu hlapcu. V hlevu je odklepal živini verige, najprej Jirsi, ki je počasi vstala in stresla vrat, da je zvonec obupno zapel, potem drugi živini po vrsti. Počasi in leno je prihajala iz hleva.

»Goni, goni! Da bi te šent!« se je kregal hlapec nad pastirjem.

»Kako rad!«

»Pokažem ti, kako rad, žaba drobna!«

»Tiho štoklja,« mu je zaklical pastir v odgovor in začel urno mahati z bičem po živini. Gotovo bi mu jih bil naložil hlapec na grbo, ako se ne

bi v istem trenutku prikazal gospodar pri vratih ter ukazal hlapcu, naj napreže vole in gre z vozom po steljo.

Pastir pa je pokal pri lesi z bičem, se pri vsakem mahljaju obrnil proti hlevu, kjer je hlapec vpregal vole in ga je dražil brez skrbi od daleč.

Ko bi bil pastir vedel za hlapčeve misli, ga ne bi dražil več. Na tihem je namreč hlapec sklenil, da mu zvečer navije ušesa in jih še podaljša. Dolga ušesa je pastir res imel in široka usta, ki so skoraj segala do ušes, kadar se je smejal, pa majhen je bil, tako majhen, da so se norčevali iz njega sovrstniki. Zlasti ga je imel na piki hlapec, ki ga je zbadal vsak dan. Pastir mu ni ostal dolžan odgovora. Hlapcu je tudi dal čuden priimek »Kakorad«. Imel je namreč navado, da je pri vsakem odgovoru rabil besedi »kako rad«, sicer pa se je pisal za Kebra in ime mu je bilo Nace. Narava ga je obdarovala z veliko grbo, ki jo je potrpežljivo nosil, dasiravno je prav zavoljo nje največ pretrpel zasmehovanja in udarcev. Nikogar ni imel na svetu izmed svojcev: Očeta nikdar ni poznal, mati pa mu je zgodaj umrla. Sirote se je usmili Pogačnik, vzal je Nacka k sebi, da mu doraste za pastirja. Četudi ni trpel lakote ali mraza in je bil lahko zadovoljen s Pogačnikovimi ljudmi, vendar je bil sirota, ker ga nihče ni ljubil s pravo ljubeznijo. Edino z ovčarjem sta se razumela in do njega je imel največ zaupanja. Pavla se je bal in ga tudi ljubil, ker ga nikdar ni tepel ali zasmehoval, temveč še celo branil pred sitneži. Od njega se je naučil veliko lepega in koristnega.

Živina je silila naprej in pastir je švedral za njo po stezah in priganjal zdaj kravo, zdaj zaostalo junico.

Od vseh strani se je slišalo zvonjenje zvoncev in ukanje pastirjev. Pri ovčnjaku je lajal Krančej nad ovcami in jih drvil po cesti, da jih je ovčar komaj dohajal.

»Krančej, pusti ovco!« je zaklical pastir in pes je takoj ustavil gonjo ter gledal Pavla proseče, da mu da plačilo za njegov trud. Pavle mu je vrgel krušni kosec s poveljem, da ostane zadaj. Po cesti skozi gozd je hitela tropa belih in črnih ovac proti planini na pašo. Za njimi se je vzdigoval tanek oblak prahu. V primerni oddaljenosti je korakal pastir Pavle, Pogačnikov sin.

Cesta se je začela vzdigovati skoraj naravnost navzgor. Ovce so stopale počasneje s trudnim korakom. Sredi pota je zaostalo belo jagnje in počakalo pastirja, češ, ne morem dalje, nesi me! In Pavle je vzel jagnje v naročje, pritisnil svoje lice na belo volno in šepetal jagnjetu: »Ne boj se, ljubček! Ponesem te na lepo pašo, kjer boš lahko brezskrbno skakalo po trati za materjo.« Varnega se je čutilo jagnje v Pavlovem naročju in ni sililo na tla. Pavle je vzel iz torbe kruha in ga ponudil jagnjetu pred gobček; jagnje je hlastnilo za kruhom, ga použilo prikimovaje in še iskalo med prsti krušnih drobtinic. »Dobiš še, ovček, kruha, samo počakaj!«

Čreda se je pomikala vedno više med smrekami, brezami, naposled skozi jelšje na planoto. Pavle je postavil jagnje na tla k materi, ki je v skrbi čakala svojega dojenčka; takoj ga je podojila.

Svet se je že odpiral na vse strani in videlo se je v dolino. Pavle je z radostjo gledal po temnih gozdovih pod seboj. Na njegovem bledem obrazu se je pokazala lahna rdečica od hoje. Ko bi le tako shujšan ne bil! Toda prsna bolezen zdela vsakega, naj je še tak hrust. In Pavla je zalezovala jetika ter mu grozila z boleznijo in s smrtjo. Še o pravem času se je začel zdraviti in posrečilo se mu je zatreti kal smrtne bolezni. Zdrav, svež zrak, tečno hrano mu je priporočil zdravnik. Zato je imel Pavle boljšo hrano in ovce je pasel, kakor je hotel sam, da mu ni bilo treba čepeti v zatohli sobi.

Svežega zraka mu ni manjkalo na planini. Z vsakim dnem se je čutil krepkejšega in veselejšega. Zapustile so ga črne misli na smrt, na to morilko mladih in starih, bogatih in revnih, kar vseh ljudi brez razločka. Na planini

je dihal svobodno ter užival tiho srečo, ki je mestna družba ne more nikdar dati. Na planini je častil, kakor na vzvišenem prostoru, Stvarnika z ono ljubeznijo in vdanostjo, ki jo srečamo tolikokrat pri preprostih kmetijskih ljudeh. Brez hinavstva je in brez prisiljenosti, polna vročega hrepenenja in iskrenega spoštovanja. Pavle je bil že od nekdaj veren in se nikdar ni pečal z raznimi protiverskimi vprašanji, dobro vedoč, da je vse pri njih fraza, brez prave podlage in brez resnice. Ni imel verskih bojov, ker je pač v resnici veroval in trezno sodil. Na tak način je lahko užival na planini nemoten mir in bil vesel. Pastirska služba je sicer preprosta, a Pavletu je čimdalje bolj ugajala. Življenje se mu je zdelo idilično in polno poezije za njegovo mlado dovzetno dušo.

Kadar je prignal čredo na vrh, je sedel na trato in gledal po okolici. Vsak dan je videl dolino s prijaznim mestecem, z vasmi, s cerkvicami, z rumenim poljem in širokimi travniki. Po sredi se je vila bela cesta, ob njej pa je tekla reka, obdana na obeh bregovih z grmovjem. Iz doline se je svet polagoma vzdigoval na vzhodno in zahodno stran. Lepa slika se je nudila Pavletu, kadar je gledal z zelenega Pohorja na Karavanke. Najbližja mu je bila gora Sv. Uršule. Na desno, že na Koroškem, je kazala Peca svojo snežno plešo. Sredi med njima se je vzdigovala Ojstrica. Često je opazoval Pavle te gore, a vendar se jih ni mogel nagledati. In pokrajine pod njimi! Tako bujno pisane so bile kakor s cveticami posejane grede spomladi, izpreminjajoče se med temno zelenimi gozdovi s posejanimi njivami in z zelenimi travniki. Sredi njih se je vzdigovalo med sadnim drevjem kmetiško domovje.

Pavle je gledal in se čudil. Lepa je Štajerska dežela, nič manj Koroška, vendar bi ne menjal svojih planin s koroškimi. Oj, ti lepo Pohorje! Mogočno si in bogato; temni gozdovi te pokrivajo, v njih skačejo zajčki in plahe srne drve pred strastnimi lovci. Na obeh pobočjih se razprostirajo bogate kmetije s svojimi domovi. Pri vrhu so obsežne seče, kjer kosijo kmetje le enkrat na leto. Po košnji pasejo na sečah veseli pastirji živino in ovce do začetka jeseni, ko postane že hladno.

Nimajo lahkega dela kmetje v strmini; potiti se morajo od zore do mraka, toda svojo grudo ljubijo in jo spoštujejo. Od planin se težko ločijo; če pa jih le življenje zanese v tujino, se kmalu vrnejo, ker jih vleče srce nazaj med svojce na tihi dom. In veseli so Pohorci, vedno veseli in zadovoljni s svojimi planinami!

(Nadaljevanje prihodnjic.)

Lojzka Horvatič:

Zanj.

*Že spe večerne zarje,
pokojno gozd molči,
dekle pa v svojem tihem stanu
s trpečo dušo se bori. —
Molči dekle,
le njena solza govori
in pred Marijo vsak večer,
zanj drobna luč gori...*

Tebi, dekle.

*Tebi naj zapojem,
tebi dekle! —
V cvetju mladih let
prvi korak namerjaš v svet,
sanjaš sanje bele...
O, da v srcu tvojem
rože večno bi cvetele!*

*Usaka žena, vsako dekle, ki utrpí 25 Din na leto,
naj si naroči Vigred!*

Gerra van den Boogaard:

O holandski ženi.*

Mala je moja domovina, pa veliko njeno ljudstvo. Velika ravnina je moja domovina in prostrano morsko obrežje. Mala je moja domovina, a nedosežno je ozračje nad njo. Mal je moj narod, pa ponosen naš rod.

Moja mala Holandska tako daleč, daleč! Kaj naj ti povem, slovenska žena, o holandski ženi? Tako zelo je različna od tebe v značaju in miselnosti, pa ti zopet v tolikih stvareh podobna in enaka!

O nas, Holandcih, pravijo, da smo hladni in trezni, a vendar utriplje pod to hladno in trezno vnanjostjo toplo čuteče srce. Pa je to tudi tipično holandsko, da skrivamo svoja čustva, svoj boljši jaz pod krinko vnanje hladnosti in razsodnosti. Kakor je moja domovina ravna in prostrana in preko nje jadrajo oblaki v nepopisni krasoti barv in oblik, tako je tudi naš narod močan, dosleden, s kapljico trgovske značilnosti v svoji krvi, a ima vendar gorko srce za vse, za vse, ki so zapostavljeni in revni. To je tipičen značaj pravega Holandca.

V vrsti člankov bi v Vigredi rada obravnavala: 1. o ženskem vprašanju, 2. o socialnem delu žene, 3. o mladinskih organizacijah, 4. o življenju žene na Holandskem.

To pot bom na kratko obravnavala žensko vprašanje, kakor se to vprašanje kaže v zapadnoevropskem svetu.

Če bi v prejšnjem času kdo obstoj ženskega vprašanja zanikal, češ, stanje žene je povsem zadovoljivo, pa bi si pač dandanes noben pisatelj, ki pozna sodobni ženski svet kaj takega ne upal. In splošno je priznано, da žensko vprašanje obstoja in da je žensko gibanje, t. j. stremljenje po izboljšanju stanja žene, važno sodobno dejstvo.

Ako je resnica, kar trdi Gertrud Bäumer v svoji knjigi »Frauenbewegung« (Žensko gibanje): »V katoliškem svetovnem naziranju ni ženskega gibanja v ožjem pomenu; če priznamo, da obstoja žensko vprašanje, mislimo s tem le vprašanje, kako neizpremenljivi principi krščanstva pristojajo sodobni ženi«, spoznamo, da je krščanstvo, ki se je že od nekdanj borilo za pravice in dvig žene, v principu žensko vprašanje že pred stoletji rešilo. Da bi naše ženstvo to pač uvidelo, kako je katolicizem vedno stal v prvih vrstah, ko je bilo treba ženo rešiti iz njenega ponižujočega stališča, iz njene sužnosti in da bi pomenil po-

* Op. ured.: Danes pričenjamo s priobčevanjem vrste člankov, ki jih je napisala za naš list gdč. Boogaard, Holandka, ki proučuje pri nas socialne razmere in bo, ko se vrne v domovino, pridno delala pri naših izseljencih. Zato se uči slovenščine, ki jo že precej dobro razume! — Želimo ji iskreno, da bi se pri nas prav dobro počutila.

vratek k poganskim idejam tudi staro pogansko prakso, četudi v drugačni obliki. V ženskem gibanju je treba razlikovati smer, ki jo moramo v tej luči osvetliti.

Feminizem, prav za prav ženska emancipacija v najbolj radikalnem smislu, stremi za enakostjo žene in moža v poklicu, za absolutno enakostjo žene z možem v zakonu in enakopravnostjo moža in žene v političnem življenju.

Žensko vprašanje ima francosko revolucijo za očeta in socialno bedo za mater.

Francoska revolucija je s svojimi individualističnimi idejami propagirala misel, da človeška družba sestoji iz posameznikov, ki imajo enake pravice. Vemo pa, da družba ni mehanična skupnost teh posameznikov, ampak živ organizem, katerega sestavni deli opravljajo vsak svojo nalogo. Prav zato je tudi absolutno enako stališče moža in žene nemogoče. Žena je drugačen, a ne manj vreden posameznik, kakor mož, s povsem drugačno psiho. Iz tega sledi logično, da razni poklici možu odgovarjajo, ki pa za ženo niso. Tako je n. pr. tovarniško delo poročene žene, kar je, žal, na Nizozemskem še zelo razširjeno, prav gotovo napačno. Slabe razmere, ki so po tovarnah, zaneso vanje tisti, ki tam niso doma, namreč mladoletniki pod šestnajstim letom in poročena žena. To je tudi znanstveno dokazano in če Holandci nekaj znanstveno raziskujejo, smete verjeti, da se zgodi na pristno holandski način.

Francoska revolucija je prinesla v gospodarstvo popoln prevrat predvsem zaradi ogromnega razmaha tehnike in vedno rastočega svetovnega prometa. Vse razmere, ki so dotlej bile narodne, so postale mednarodne; zato je postala tudi mednarodna zakonodaja tako zelo važna.

S povzdigo tehnike v gospodarstvu je postalo mnogo ženskega dela v domu odveč in te žene so morale iskati dela izven doma. Da je število teh žen precejšnje, je umevno, ker je v vseh državah zahodne Evrope število ženskega prebivalstva večje kot pa ono moškega prebivalstva.

Vsak katoličan ve, da žena možu ni absolutna enaka; ve pač in priznava, da je žena ž njim na enaki stopnji, da ima isto človeško in isto nadnaravno naturo in isti nadnaravni cilj. »Ni več Juda, tudi ne Grka; ni več sužnja, tudi ne prostega; ni več moškega in ženske; kajti vsi vi ste eno v Kristusu Jezusu.« (Gal III. 28.) Iz tega pa tudi vidimo, kako visoko stoji katoliško razumevanje starega in novega časa.

Bog je dal ženi čisto žensko značilnost, da je možu pomočnica. »Ni dobro človeku samemu biti; naredimo mu pomoč.« (Gen II. 18.) Iz tega pa je tudi razvidno, kako je Bog hotel, da je žena možu podložna. Vendar to ni suženjstvo in ne ponižanje; kajti služiti je najlepša lastnost za človeka, če hočemo prav razumeti. »Človek je največji na kolenih.«

Kraljestvo žene je v splošnem družina, le v posebnih slučajih spada žena tudi v javno življenje.

Od 9. avgusta je uzakonjeno, da imajo žene na Nizozemskem volilno pravico. Četudi sem z ene strani za žensko volilno pravico, zlasti zaradi praktičnega dobička, ki ga prinese ta enakopravnost katoliški ženi, sem v principu proti nji. Po mojem mnenju leži duševno polje žene mnogo bolj v socialni smeri, kakor pa v politični. Socialna in politična smer tečeta vzporedno in ni potrebno, da bi se križali. Naravno pa je, da morajo v politiki vladati krščanska načela, a žena jih najuspešneje udejstvuje z ljubeznijo, žrtvami in dosledno katoliškim življenjem.

V državah, kjer je vpeljana individualna volilna pravica je potrebno, da imajo tudi žene volilno pravico; najnovejše stremljenje gre pa v to smer, da pride do organične volilne pravice in skuša socialno delo propagirati organično državno idejo.

Poskusila sem označiti ženski problem, kakor ga pri nas razumemo. Mnogo bi se dalo o tem še pisati, moj namen pa je bil, da vam podam

nekaj točk v orientacijo o naših razmerah, kakor se tudi jaz zanimam za ta vprašanja v Jugoslaviji. Živimo v časih, ko moramo spoznati svetovna tozadevna vprašanja, saj je nujno, da potrebe in zanimanja kakor električne iskre preskočijo tudi na druge narode.

Če se mi bo, draga slovenska žena, s temi članki posrečilo, da te nekoliko približam Holandski, kjer živi več kot 3500 tvojih bratov in sestra, potem bom srečna, da sem storila nekaj zanje, zate, za tvojo deželo, za tvoje ljudstvo, za tvojo domovino, ki jih vse iskreno ljubim. Tebi, slovenska žena, pa bi rada dala nekaj najlepšega in najboljšega, kar živi v holandski ženi: ponosnega, resnega, stoprocentnega katoličanstva.

A. m. D. g.

Franjo Neubauer:

Snežni ples.

<i>V lahkem se plesu snežec vrti, meni pogled pa tožno strmi.</i>	<i>Ali veselo je razigran, K meni ne bo ga v žalostni stan.</i>
---	---

<i>Snežec pokrije goro in dol. Ah, da zapadel mojo bi bol!</i>	<i>In ko na vroče pal bi srcé, v same razlópil bi se solzé.</i>
--	---

J. K.:

Ob novem letu.

Daleč je nebo in pot do tja je dolga. Pa vendar jo je treba prehoditi v odmerjenem času kratkega zemeljskega živiljenja. Škoda za ure, ki jih človek nepremišljeno preživi in ne porabi za pot proti nebesom, kajti nikoli več se ne vrnejo.

Prav za prav ni človeka vredno, da bi od časa kaj pričakoval ali se bal. Naša prosta volja s svojimi dobrimi deli napravi dan, leto, živiljenje velike. Naša krivda pa prinaša nesrečo.

Čas je kakor prazna posoda; sprejema vāse, kar devljemo vanjo. Vsebine pa ne tvorijo glasna dejanja, ampak tiha: molitev, žrtve, boji z nerednimi nagnjenji, tiho delo na našem značaju.

Vnanji dogodki dneva ne napravijo pomembnega. In če nam prinese samo uresničitev vnanjih ciljev, še to ni njegova dovršitev. Znotraj moraš biti na cilju, to se pravi velikega smotra vredna; šele potem ga moreš doseči. Zato pa nima samo ta visoki cilj svojo vrednost, ampak ima skoro vsak korak prav tako vrednost kakor cilj sam.

Jutri bo prišlo v tvojo dušo tisto, za kar še danes ni pripravljena.

Naša starost bo prav toliko vredna, kolikor so vredna naša dela.

Kdo mi more vzeti moja dovršena dela? Sama jih ne morem uničiti, niti Bog ne več. Ničesar nisem v živiljenju zastonj trpela, ničesar zastonj žrtvovala, zastonj storila. Nihče ne more upoštevati mojega značaja, ki ni isto delal, isto žrtvoval, isto trpel kot jaz. Moje mišljenje, govorjenje, moj pogled, moj obraz in izraz so samo moji. Kdor pa je več ali drugače delal kot jaz, do tega pa moj vpliv nima nikake moči.

Kako je bilo v tem oziru v starem letu? Kako bo v novem?

M. Herbert:

Ljubljen biti . . .

Novela.

(Nadaljevanje.)

Rihardi se je zdelo, da je v pravljčni deželi. Dih samostanske čistote je ležal nad vsakim predmetom. Zastori ob postelji so bili škrobljeni in so viseli v enakomernih gubah okoli postelje, prav tako natančno zgubane so bile tudi gardine na oknih; to delo je pač trajalo ure in ure.

Z oken se je videlo čez travnik in potok in na belo stezico pod jelšami. Mir je bil na tej sliki, pa tudi neutešeno hrepenenje.

V tem trenutku je zazvonil večerni Ave in napolnil vso dolino s svojo pobožno melodijo. Rihardi je občutek strahu stisnil dušo. Zdelo se ji je, kakor da bi z njenim prihodom prišel v to hišo nemir in novo hrepenenje, a vendar bi rada vanjo prinesla samo srečo. Sklenila je roke in prosila Boga, naj bi bila njena navzočnost v dobro in v blagoslov vsem hišnim prebivalcem. Po tej kratki molitvi se je čutila varno; bila je zopet stara Riharda. Prišla je kot dober človek k dobrim ljudem in zato se mora vse dobro izteči.

Riharda se je preoblekla. Sivo obleko je zamenjala s preprosto belo, ki jo je napravila mnogo mlajšo. Ni pa vedela, kako lepa je bila, ko je stopala po stopnicah stare hiše, da se pridruži gospodarju in gospodinjji. Tiha dobrota je ležala na njenem obrazu, ki ji je morala prisvojiti srca vseh.

Profesor Rodnig je med tem časom nemirno hodil v svoji sobi gori in doli. Na njegovem čelu se je pojavila globoka guba nezadovoljnosti; ves je bil zagrenjen. Obžaloval je, da je pričel s to korespondenco in da je privabil ta obisk. Že zadnje tri dni zaradi razburjenja ni mogel delati in če ni delal je bil siten in ves iz ravnovesja. Kajti zelo je bil odvisen od svojih stalnih navad. Riharda mu je ugajala, še zelo ugajala, pa to ga ni zadovoljilo; kakor nenadna revolucija se je zbudila v njem. Že davno je bil gotov z vsemi ljudmi, popolnoma gotov; sovražil je zato usodo, ker mu je poslala Rihardo na pot in ni mogel razumeti, zakaj jo je celo poklical in povabil, namesto, da bi se je bil z vsega početka branil.

Toda njegovo samotarstvo in pikro razpoloženje se ni moglo vzdržati ko je stopila Riharda v sobo. Bil je preveč umetniško razpoložen, da ga ne bi pridobila kakršnakoli lepota.

»Hudoben človek sem!« ji je rekel. »Prav v tem trenutku sem mislil, da bi bilo bolje za vas in za mene, če bi vas ne prosil, da pridete. Čutim, da je z vami nekaj novega prišlo v našo hišo in, da je vaš prihod vzbudil množico pozabljenih in pokopanih življenjskih moči, ki bi bile sicer z menoj vred tiho zaspale v grobu.«

Riharda je bila na to pripravljena, da bo pri gospodu Rodnigu odkrila marsikatero ogle in robotosti: njegova dolgotrajna samota je umevno k temu pripomogla; pokazala ni niti najmanj občutljivosti in je smeje odgovorila: »Laskavo mi je, da mi poveste vse, kakor tudi mislite.«

»To sem tudi vedno storil«, je odgovoril gospod Rodnig, »in prav to je bil vzrok moje življenjske nesreče.«

»No, vaša nesreča gotovo ni moja,« se je šalila Riharda. »V tem oziru sem vedno bolj lahkoverna; morebiti pa je to nesreča mojega življenja.«

Njen smeh, njen nastop in mladostna veselost sta ga boli razveselila kot vse drugo. Riharda je bila ena izmed onih žen, ki so lahko lepe in mlade takrat kadar hočejo. In danes je to hotela, prav gotovo.

Njegove oči se niso mogle ločiti od Riharde. »Živa lepota je vendar več vredna kot mrtva,« je mislil pri pogledu na Rihardo in na slike in bakreze

ki so bili toliko let njegova edina družba, ki so pa danes sivi in obledele v primeri z dražestnim obrazom.

Tudi Riharda je pogledala bakroreze, ki so bili gotovo dragoceni. Vendar je rekla: »Za eno samo oljnatu sliko bi dala vse te bakroreze. Ljubim barvo, ker razvedruje.«

»Ne prezirajte mojih bakrorezov,« je branil gospod Rodnig. »Potreboval sem jih, morali so mi pripovedovati o vsem tem, česar nisem mogel imeti pri sebi. Vi ne veste, kako znajo pričarati prizor božje ali človeške zgodovine našim očem, ki se je godil pred sto ali tisoč leti.«

»Čudim se, kako morete govoriti o samoti,« je menila Riharda, »ko pa vaše misli in spomini nadomeščajo še tako izbrano družbo.«

»V tihoti zaspe tudi misli, čuvstva, spomini in — hvala Bogu — tudi želje. — Ljubi otrok, ne smete se čuditi, ako ne znam govoriti kakor ste morabitni vajena, a to naj vam bo v zadostilo, da sem si te svoje hibe svest.«

Zvonček je poklical k večerji. Ta je bila dobra. Toda izredno preprosta. Kljub temu, da je bila pri večerji tudi gospodična Rodnig, se ni hotela zabava razviti. Dolgi odmori so se vlekli; kajti prvotni strah se je polastil Rihardine duše. Nekaj tujega, mrzlega je bilo okoli nje. Na tihem se je izpraševala, čemu je prav za prav prišla sem, ko bi bilo vendar bolje, da bi se temu samotarju nikoli ne približala. Kar oddahnila se je, ko je v kotu obednice zagledala pianino.

Profesor Rodnig je to opazil.

»Gotovo igrate?« je vprašal.

»Prav res nisem umetnica, vendar imam zelo rada Beethovena.«

Profesor jo je prosil za »Žalno koračnico« in za »Sonato v mesečini«. Mirno in z velikim občutjem je oboje preigrala. Ko je bila gotova, je stopil k nji in ji je iskreno stisnil roko.

»Kljub temu je dobro, da ste prišli. Pri večerji ste se bavili z mislijo, da bi bilo bolje, ko bi bila ostala doma.«

Namesto odgovora je zaigrala Schumannovo »Tuji mož«.

Bolestno tožeči zvoki so se dozdevno odbijali od stene, kakor da iščejo izhoda.

Gospod Rodnig je sedel v naslonjaču in poslušal. Godba ga je omečila. Prosil jo je še za kako narodno pesem. Izbrala je ljudsko popevko o treh jezdecih, ki so odhajali. Vsak pa je videl pri oknu izvoljenko svojega srca in zato je bilo slovo tako težko.

Ne da bi bila vedela je zadel Rodnigovo najljubšo pesem. Pričel je peti ob njenem spremljevanju. Njegov glas je bil mehak, globok in simpatičen. Riharda se je iznova razveselila, da se je seznanila s tem možem.

Ko je Riharda prenehala, ji je porinil k odprtemu oknu stol. Mehka mesečina je prihajala v sobo in opojni duh je ležal nad vrtom in travnikom.

»Kakor v pravljici « je rekla Riharda.

»Skoro preveč tako« je odgovoril. — »Vidite, že 15 let živim v tej samoti povsem ločen od sveta in tam le poznan po svojih brošurah. V začetku se mi je zdelo to neizrečena dobrota; kajti bil sem truden, osovražen, preganjan z nepoštenim orožjem. Tudi v drugem oziru so se zrušila tla pod menoj in menil sem, da imam za vse večne čase dovolj od ljudi. Strasten temperament imam in sem se mu le preveč vdajal. Saj živeti se pravi potrpeti sam s seboj in drugimi. Toda potrpežljivosti nisem poznal in zato sem bežal iz sveta. Toda za samoto sem bil vse premalo pobožen. Kdor svet zapusti, si mora izbrati nebesa ali pa najde v sebi samem še bolj razburkan svet, kakor je bil oni, ki ga je zapustil. Kakor vidite, živim v miru, a miru ne poznam.

Riharda je molče sklenila roke. Ta spontana zaupljivost, to priznanje jo je preplašilo in pretreslo. Ali ji bo dano, da bo mogla biti tej močni naravi

trajna opora? Ali Rodnig ne spada k onim večnim nezadovoljnejšem, ki vselej razbijejo čašo, iz katere so pili, da lahko primejo za drugo, ki vse izpremembe življenja preiskusijo, od vsaktere mize lačni vstanejo in nikjer ne najdejo veselja, ker ne poznajo sočutja ne odpuščanja? Ali ne spada v skupino onih ljudi, ki imajo globoko srce in prav tako čud, toda nenasitno sebičnost, ki druge priklepajo nase, a se jih hitro naveličajo, ki pač ljubijo, a ne znajo biti zvesti.

Samotnost in tihota okoli obeh je bila tako globoka in tiha, duševno življenje obeh je bilo tako nežno, da so te vrste misli nehote privrele na dan; vsaj gospod Rodnig je rekel:

»Prihajam k vam kot blaznež, ki ga ženejo neznane furije, kot sebičnež in slabotnež; ali se vam ne zdi tako?«

Riharda je iskala odgovora, ki bi ga potolažil; končno je odvrnila:

»Nisem dovolj mlada, da bi mogla tako hitro in nepošteno soditi. Sploh je težko točno povedati kaj je ta človek in kaj je ta. Saj se menjavamo s svojo usodo, z razmerami, vtisi in tudi z našim telesnim razpoloženjem. Ne moremo biti pravični in nepravični v eni sapi. Saj sami pravite, da se pravi živeti, imeti potrpljenje s seboj in drugimi.«

»Imate pač čudovit dar vedno pravo in dobrohotno o pravem času povedati,« je odvrnil gospod Rodnig. »Veste to zmorejo samo oni, ki so v resnici od srca dobri. Največ ljudi pa je, ki povedo vedno narobe, stvari, ki žalijo in žaloste, nekateri zaradi tako zvane ljubezni do resnice, drugi pa zaradi nevoščljivosti. Besede pač so vedno pomembne: umoriti morejo, ali pa vzbuditi ljubezen.«

Zopet je nastala tišina. Z bližnjega zvonika je udarila ura deset. Riharda je vstala in ponudila gospodu Rodnigu roko, ter mu želela lahko noč. Podržal jo je za trenutek v svoji in jo potem spoštljivo poljubil. A to je bilo več kot vljudnost, bila je zahvala, prošnja, spoštovanje.

Nekoliko zmotena je Riharda čutila vse to, vendar je brez nadaljnega sklonila glavo v pozdrav in odšla iz sobe.

Zunaj je klečala gospodična Rodnig z veliko krtačo v roki in je brisala stopnišče. Riharda je prestrašeno obstala.

»Gospodična, gotovo boste zboleli! Zakaj se tako trudite? Saj imate vendar dve služkinji?«

»Da, toda preproge so še čisto nove in jih ne puščam rada služabništvu.« In je drgnila nemoteno dalje.

Riharda pa je odšla v svojo sobo. Ob taki sestri seveda gospod Rodnig nima posebne zabave.

Ko je ležala in jo je obdajala krog in krog nočna tišina so se povrnili vsi dogodki dneva, a so se ji zdeli, kakor sanje; le poljub na svoji roki je čutila jasno, a se ji je zdel kot svarilo ali pa kot obljuba. Končno je zaspala v mirno spanje brez sanj, kakor je to navada pri zdravi mladini s čisto vestjo.

(Dalje prih.)

V. I. R.:

Pevka.

*Roj ljudstva napolnil je
cerkev veliko,
roj lučic obseva
Marijino sliko.*

*Srcé mi trepeče
in sapa zastaja
a v duši se vroča
mi prošnja poraja:*

*»Marija, pomagaj,
da v tvojo slavo
moj glas bo srebrno
se dvignil v višavo!*

*Da glas moj ponese
do sinjih višav
osa srca tu zbrana —
tebi v pozdrav!«*

Misli na koncu leta ob morju.

Vsi smo oboževalci sinjega morja... poleti. Na obrežju mrgoli ljudi kot mravljincev, v vodi mrgoli kuštravih glav, rok in nog, ki se prikazujejo in izginjajo kakor neštevilne podmorske pošasti.

Jaz ljubim morje, v samotnih zimskih dneh. Ljubim je ob zapuščenih bregovih, na najbolj zapuščenih točkah, najsamotnejših obalah. In tedaj, ko mu je, drznemu in ponosnemu, minil ves srd, se razširi mirno, pokojno, kot neskončna pahljača; zopet vzradoščeno, pljuska nagajivo semtertja, v kratkih valčkih, po drobnem mokrem pesku...

In moj malček, igraje se z njim, teka semtertja, sledeč vodi, ki beži, ogibajoč se vode, ki se vrača. V drobnem pesku se izgublajo male človeške sledi.

V oglaženem pesku, za mojimi koraki, se izgublajo male sledi človeških nog. Skoda, si mislim, kvariti baržunasto obal. Koderkoli stopa človek, koj uničuje lepoto in harmonijo.

Toda val se vrača in vsak vtis se poizgubi; vrne se in vsak odtis je izbrisan, izginil je. Ojme, kako malenkosten je človek na zemlji!

Tako malenkosten je. Samo poplav, kratek poplav in izbrisan je tudi njegov spomin. Blag decemberski vetrič, danes mi prinašaš topel dih oljčnih gajev, kislast vonj oranžnih poljan, ki odevajo Apenine s svetlimi kronami in jaz, se spominjam decemberskega vetriča, ki je vel sneg in led, ki zastira duše z žalostjo in meglami. Koliko časa je od tedaj? Eno leto? In v tolikem številu prošlih dni bridkosti, muk, radosti malo, kam je izginilo, kam se je pogreznilo?...

V gladkem pesku za mojimi koraki sem videla izginjati male človeške sledi. Tako puščajo dogodki v spominih odtise, tako brazdijo bolesi v dušah rane. Potem pride poplav časa, ki bega, izbriše, ugladi. Potem pride poplav božji, ki zleči in poravna vsako brazdo, ki otere vse solze in ublaži vsako bol. In leta minevajo in beže. Mi sami pozabljamo spomine in hitimo krilatim upom naproti. Večnost je pred nami, ki nas čaka, večnost je za nami. In človek sredi med obema, atom brezpomemben in neopažen, če ga ločimo od njegove neumrjčnosti.

Se dva listka sta prilepljena na starem koledarčku. In ko bodeta i ta dva odletela proč, nas bo že pozdravila jutranja zarja, svetla ali temna, prihodnjega prvega januarja in bomo rekle sentimentalno: »Zopet je prešlo leto!« — In to izreksi, novo leto, tudi ono, je pričelo svoj beg. Mislimo si, kar je najbolj naglega: hiter vetrič, vrtnec, blisk, človeška misel! Vse ima pavze, toda čas beži neizprosno, beži neutrudljivo, ker beg je v njegovi naravi, ker preneha vsak trenotek biti to, kar je, in postane vsak trenotek to, kar ni. Kakor da bi opominjal vsakega vznemirljivo: »Hitro, hitro... dalje...«

Minevajo leta in se nakopičujejo stoletja. Izginjajo v praznine, skoro odmevi zopet doneči v puščavi?

Izginjajo v večnost in tam bomo našli vsak posamezen dan, vsako uro, vsak trenutek, doživljen v najkrajšem potovalnem poglavju sedanjega življenja...

V gladkem pesku, za mojimi koraki, ena za drugo se pojavljajo male, mehke sence. In druga za drugo, tiho, naglo razpršuje in odnaša val.

Tako, tako izbrisuje čas človeka iz človeškega spomina. Tako boža pobožna roka, leči in uglaja vsako brazdo duše, otira vsako solzo, tolaži vsako bol...

Naša tovarniška in ročna delavka.

Zdi se, kakor bi razmere današnje dobe zaktevale ženo v vse stanove, v vse poklice. In prav to zahteva istočasno, da se žena za ta svoj vsesplošni poklic pripravlja. Žal pa nam kaže prav stiska sedanjega časa, da je v tekmi za košček kruha zaostala cela vrsta deklet in žena prav zaradi tega, ker ji je manjkalo potrebnega razumevanja, potrebne izobrazbe.

Žensko gibanje je pri nas s smelo gesto prešlo prvi štadij svojega razvoja, misleč, da je ženstvo v splošnem dovolj izobrazeno, prvi štadij namreč, ki pomeni temeljno žensko izobrazbo, in se je obrnilo k vsem nadaljnim zahtevam ženskih vprašanj, ki so pač aktualna potem, ko je položen temelj, ali pa se pokaže nevarnost, da je dobršen del ženstva izključen iz ženskega gibanja. Zdi se, kakor bi se bilo to že zgodilo; kajti masa tovarniških in ročnih delavk je v

večji bedi kakor katerikoli drug stan, zlasti še zato, ker iz te bede ne vidi več izhoda. V mnogih slučajih brez trdne opore doma in domače družine ni prav nič čuda, če se ji začno majati tla pod nogami in išče izboljšanja svojim razmeram tam na tak način, kakor bi kot žena ne smela.

Kaj to, če je morebiti za čas bolezní in nesreče zavarovana, kljub temu je še vedno v bedi.

Mehanično in monotono strojno delo ji polagoma otopi duha, ker ji ne zaposli enakomerno vseh moči in ji ne nudi nikake izpremembe, ne veselja. Tovarniška delavka svojega dela nikoli ne zgotovi, zato tudi ne more videti uspehov svojega dela, kar bi ji dalo poleta in novih pobud.

Vedna enakost v delu pa zahteva po končanem delovnem času razvedrila in zabave. Nič čudnega, če hoče biti ta vse bolj glasna in razposajena, pa obleka tembolj pisana. Govorjenje je nepremišljeno, ker računa le na zunanji efekt in zato ni izbirčno med resnico in neresnico, pa kmalu tudi ne vpraša več, kaj se spodobi, kaj ne. Družina, ki bi morala biti delavki zatočišče in dom, že davno ni več to, kar je bila in kar bi morala biti. Kaj naj torej?

Ker prihaja »Vigred« v velikem številu tudi med delavke vseh vrst in najrazličnejših krajev, se bo v letošnjem letu še prav posebno zanimala zanje. Da bi pa mogla »Vigred« vsem tem tudi v resnici koristiti in jim napraviti kakšno veselje, bo priobčevala vsak mesec poročila iz raznih industrijskih krajev, kjer so zaposlena tudi dekleta in žene, o njih delu in življenju pri delu in ob prostem času, o njih zabavi in razvedrilu, o njih prireditvah in izletih, pa tudi o delu v njihovih organizacijah, ki jim skrbе za strokovno izobrazbo pa tudi za vesele sestanke. Na ta način se bodo seznanile med seboj, pa započele tudi plemenito tekmo v delu za svojo izobrazbo in stanovski dvig. Pa tudi sicer bo v svojem čtivu »Vigred« tudi še prav posebno z veseljem prinašala povesti in črtice iz ženskih delavskih krogov. Nekaj lepih črtic ima uredništvo že pripravljenih.

Žena in naš čas.

(Iz »Slovenca« z dne 3. nov. 1931.)

Ne samo pri nas, marveč po vseh deželah sveta, kjer čutijo sedanjo gospodar-sko stisko, nastaja naravnost sovražen odpor proti ženskemu pridobitnem delu, proti ženski »konkurenci« v raznih pridobitnih poklicih. To je zelo razumljivo. Boj za obstanek je zelo trd in se še vsak dan zaostruje: vedno teže je dobiti delo ali službo, ki bi odgovarjala željam in načrtom posameznika. Te želje in načrti se osredotočujejo na mesta, stalne službe, industrijsko delo in obrt. Povsod tod so vsa delovna mesta zasedena, napolnjena, še več, vrše se redukcije, še tisti, ki so se že menili varne na svojih mestih, morajo na cesto, v negotovost. Brezposelnost postaja splošna šiba. Vsekakor bi mnogo brezposelnih moglo najti zaposlenje na deželi, v kmetijstvu — če bi mogel kmet nuditi najetim delavnim močem enake delovne pogoje kakor industrija, kakor mesta, nake ali vsaj približno enake socialne in kulturne razmere. A to je vsaj zaenkrat nemogoče, saj je kmetijstvo samo po sedanji splošni gospodarski krizi dvakrat hudo prizadeto. Pravi viri te krize za široke mase niso vidni, zato se njen srd obrača proti namišljenim vidnim krivcem — proti ženskam, ki da odjedajo kruh moškim.

Ta misel je, kakor rečeno, zelo razumljiva in se površnemu opazovalcu kar ponuja: ženske ven iz pridobitnih poklicev, kamor so se vrinile v vojni in se znale pozneje tamkaj obdržati — pa bo takoj mesta za brezposelne moške ali vsaj znatno olajšan bo delovni trg. Toda kdo pa so vsi ti tisoči delavk in javnih ter zasebnih uradnic pa pripadnic svobodnih poklicev? Ali so to tuj živelj, ki bi se dal enostavno poriniti čez mejo in bi se na ta način iznebili njegove kon-

kurence? Pač ne, marveč so to hčere, sestre, žene, vdove, ločenke ali zapuščene žene naših državljanov, je to del našega lastnega naroda, so to udje našega lastnega narodnega telesa. Ali so starši, bratje, možje vseh teh delavk in uradnic pripravljeni, in predvsem: ali so sploh v stanju, da poslej sami vzdržujejo vse ženske člane družine in vrhu tega vse tiste bolehnne, stare ali nedorasle in drugače nepreskrbljene osebe, ki jih sedaj vzdržujejo v pridobitnem delu zaposlene ženske? Ali so naše občine voljne in sposobne, da prevzamejo potem skrb za te osebe in vrhu tega za brezposelne ženske, ki nimajo nikakih moških svojcev, ki bi jih hoteli in mogli vzdrževati? Če temu ni tako — in kdo bi pač mogel trditi ali misliti drugače — kam naj potem gredo vsi ti ženski tisoči, ki naj jih naše gospodarstvo, naše pridobitno življenje izključi in postavi na cesto? Da, kam z ženskimi brezposelnimi? Enostavno postreliti ali jih prepustiti počasnemu poginu in ustvariti nove armade izgubljenk, ki se bi posili prodajale javno ali tajno — tega vendar ne bomo hoteli? Kam tedaj z brezposelnimi ženskami, kam s tistimi, ki jih sedaj v pridobitnem delu zaposlene ženske s svojim zaslužkom vzdržujejo? (Pretežni del delavk, uradnic, učiteljic vzdržuje ali prispeva k vzdrževanju staršev ali drugih svojcev, posebno lastne družine; to izpričuje statistika vseh dežel.)

To bi bilo eno. Drugo je pa to, da ženskega dela v narodnem gospodarstvu sploh ni mogoče pogrešiti. Mnogo je del v industriji, trgovini in uradih, za katera so ženske bolj sposobne nego moški; večinoma je to majhno, drobno delo, ki ne zahteva prevelikega duševnega ali telesnega napora, pač pa vestnost, potrpežljivost, vztrajnost, zvestobo v malem. Vsa vodilna, boljše plačana mesta imajo itak skoraj brez izjeme moški in količkaj sposobnemu stremljivemu moškemu ženska konkurenca v gospodarskem življenju ne more biti nevarna. Če pomislimo, koliko bolj je za eksistenčni boj duševno in telesno usposobljen moški, res ne moremo uvideti, da bi bilo treba v pridobitnem življenju baš njega posebej zaščititi. Prej bi bila do take zahteve upravičena ženska.

To bi bili predvsem praktični vidiki za presojo o ženskem pridobitnem delu. Načelno pa je odločilno vprašanje: Ali je ženska polnovreden človek? To vprašanje zveni danes banalno in je izginilo z dnevnega reda; vendar se mu ne moremo izogniti na zahtevo, da naj se ženstvo izključi iz pridobitnih poklicev in omeji na domače ognjišče in — javno podporo.

Naravna pravica do življenja in do svobodnega razvoja lastne osebnosti je neodtujljiva za vsako človeško bitje, torej tudi za žensko. Vsakemu človeku morajo biti vsaj načelno odprta vsa pota, da uporabi in izobrazi svoje talente; v resničnosti zadeva itak velika večina na večje ali manjše ovire, ki jih mora premagati ali pa podleči — to je pač »zrelostna« preizkušnja moči, ki odloča o življenju vsakega posameznika, bodisi moškega, bodisi ženske. Nihče nima pravice, vnaprej komu določati poklica in ga izključiti od drugih poklicev. Tudi ženski mora ostati nedotaknjena pravica, da sama odloča o sebi, da si svobodno izbere svoj poklic in stan — Cerkev sama priznava devištvu celo prvenstvo — in se že v mladosti zanj pripravi in usposobi. Vsekakor je po večni pravičnosti zadnji cilj vsakega človeškega življenja: čim večje približanje Bogu v življenju in združitve z njim v večnosti, dosegljiv brezpogojno, v vsakem poklicu, tudi prisiljenem in zgrešenem; vendar to v nobenem pogledu ne razveljavlja človekovih naravnih pravic. Ni vsaka ženska poklicana za zakonski stan in kuhalnico, še manj more oboje vsako žensko brez izjeme popolnoma in izključno zadovoljiti; vsaj v današnjih socialnih in kulturnih razmerah ne. Zato se ženstvu ne sme zapreti pot do kateregakoli poklica; stvar posameznice je potem, da se v njem uveljavi ali osmeši, tragično podleže. Prav kakor moški.

Pri vsem tem pa ne smemo niti za hip pozabiti, da je prvi, najnaravnejši in najvažnejši ženski poklic — materinstvo. Nič manj važno in nič manj sveto seve ni za moškega očetovstvo. Toda telesno očetovstvo ne more biti poklic sam ob sebi, ker je telesna nega in vzgoja otrok po naravi pridržana predvsem

materi. Zato in edino zato imata mož in žena v družinskem občestvu deljene vloge: možu gre v prvi vrsti pridobivanje sredstev za življenje, ženi pa nega dece in doma, čim najkoristnejša, najboljša uporaba sredstev, ki jih mož pridobiva. Zato je materinstvo resničen in pravi poklic, tako važen in velik, da je zahteval od žene, dokler je bil dom res še središče in ognjišče družine in vseh njenih posameznikov, središče in ognjišče kulturnega in v veliki meri tudi gospodarskega življenja — vse njene duševne in telesne sile, vse njene misli in vsak utrip srca. Sedaj dom žalibog to ni več. Ljudje — celo že šolska mladina — preživljajo velik del svojega prostega časa po društvih in zabaviščih, v sportu; in gospodarsko-socialne razmere so take, da so družinski udje tudi v materialnih potrebah vedno manj odvisni od domačega ognjišča. Tako materinski poklic tudi za žensko ni več to, kar je bil; ne zahteva od nje toliko kakor prej, pa ji tudi toliko ne daje. Niso redki slučajji, da se čuti mati osamelo, nepotrebno, vrženo od reke občega življenja na prod.

Tako se nam še od nove plati odkriva, zakaj tudi poročene žene le nerade opuščajo prejšnji pridobitni poklic; odkriva se nam, zakaj velik trop poročenih žena beži z doma, za sportom in drugo zabavo: nagonsko se boje ostati na produ... Za vse to ni toliko kriva ženska sama kakor moški, ki je vodilen in zavesten tvorec sedanjega kulturnega razvoja, dasi vsekakor tudi on sam v veliki meri le podlega železnemu razvoju materialne civilizacije, gospodarstva, tehnike. Toliko je gotovo, da si je sodobna kultura izgrebla novo strugo, ki teče bolj mimo domov nego skozi nje.

Sodobna kultura je sovražna družini, sovražna materinstvu in zato bistveno sovražna ženski sami, čeprav se tod in tam zdi in trdi nasprotno. Zato je komunizem v bistvu največji sovražnik ženske.

Ženska je v prvi vrsti — ne pa edino — ustvarjena za materinski poklic, za tvorko doma in domačnosti in velika večina ženstva bo vedno le v tem poklicu našla svojo pravo srečo in notranje zadovoljstvo. Zato je bila in je vsikdar največja prijateljica in zaščitnica žene katoliška cerkev, ki skozi vekove ohranja svetost in nedotakljivost zakonske zveze in s tem temelje družine, naravnega poprišča za polno, neokrnjeno izživetje specifično ženskega v ženski.

Nikdar pa ne smemo žensko hoteti iztrgati iz celote, iz vsakokratne dobe in njenih posebnih pogojev in jo postavljati pod izjemne zakone. S tem bi ustvarili v družabnem redu le novo zmedo in novo gorje. Žena.

F. L.:

Dediščina naših očetov.

Dolina sredi zelenih vrhov in šumečih voda se vije od Škofje Loke do Idrije in spaja slovensko srce z Jadranom. Modrina morja in neba, pravi zgodovina, sta rodili Grkom njihove velmože. O vas, gorenjske doline, bi pa moral reči zgodovinar, da sta čarobno zelenilo gora in pesem voda rodila Kreke, Šubice in Tavčarje.

Od glavne doline se odcepi malo ne na pol pota stranska dolina v vas H. Dva hrbta hribov zožujeta dolino skoro v sotesko. Obdelan svet sega visoko po pobočjih, posejan z belimi domovi. Nad njimi pa šumi gozd močno pesem pradedov. V dnu doline tam, kjer sta se strnila bregova dveh vrhov, čepi vsa plašna cerkvice Matere božje. Tu sem prihaja na veliki Šmaren ljudstvo počastit Marijo kronano.

Vsa praznično lepa žari dolina. Po pobočjih se preлива rumen val svetlobe. Med temnim smrečjem zelene šopi mecesnov in bukev. V zraku pla-

vajo glasovi zvona in se zlivajo s pesmijo narave v mogočen spev, ki prodira v duše in nosi srca na svojih krilih. Ljudstvo se zgrinja proti cerkvi.

Ljubezen do teh gorskih ljudi, v katerih živi duh mojih pradedov, sta me z neugnano silo vlekla mednje, da bi jim zopet videla v obraz in čutila utrip njihovih src. Stopila sem z njimi v cerkev: otrok med otroke, brat med brate, sestra med sestre.

Starinska cerkva iz l. 1702. je bila že večkrat prenovljena. Ohranile so se še fresko-slike. Sredi stropa je že zabrisana slika dveh svetnikov. Na desni steni sta dve sliki, značilni za tedanje čuvstvovanje kmečkega človeka. Prva predstavlja trpljenje duš v vcih. Telesa v plamenih se krčijo od bolečin. Oči pa so uprte v Mater božjo, ki plava nad ognjem. Na drugi sliki se vrage z zlodejskim nasmehom bore z angeli varihi za duše. Na treh oltarjih z baročnimi okraski vzbujajo pozornost kipi svetnikov. Vaški umetnik jim je vdihnil v obraz in kretnjo podobo svojih rojakov. Zdi se, da so to obrazi mož, ki so nekdanj živeli v tej dolini.

Zvon pozvanja. V cerkev prihaja mladi svet. Misli, zatopljene v preteklost, so se obrnile na mladeniče in mladenke. Dekleta so odeta v svilo in tančico, fantje nosijo obleko po modi.

Moderen kroj, pa ta široka pleča; visokorasle ženske in ti pristrizeni, nerodno nakodrani lasje, vse to me je zadelo v srce. Tuja, Judeževa navlaka, ki iz kmečkega človeka napravlja karikature. Zazrla sem se jim v dušo, če so se tudi te izpremenile. »Čemu se čudiš?« so mi odgovorili pogledi. »Tudi hribovec se je otrešel tradicijskih spon. Zavrgel je staro obleko in staro miselnost. Tudi on je doumel klic svobode.« Stiskala me je bolečina. Beseda je silila iz mene. Tedaj se je oglasil pridigar:

»Trojno dediščino so nam zapustili naši očetje: lepo zemljo, krepak rod in ljubezen do Matere božje. S številnimi cerkvami, ki so jih zgradili, so potrdili to ljubezen. Poglejmo nazaj v stoletja: Ponoči poje na gori kladivo. Procesije mož in žena nosijo po strmih pobočjih kamene, dokler ne zraste hram Matere božje. Odprimo kronike, ki beležijo imena ponesrečencev: dali so življenje na čast Matere božje, pravi besedilo. S cerkvico na gori je bilo združeno vse življenje naših dedov. Tu so delili svoje veselje in svojo žalost. Zvon pa jim je nosil v dolino blagoslov Matere božje. Dolina je bogatela. Rastel je krepak rod, ki je doprinesel velik delež k napredku slovenske kulture.

Mladeniči in mladenke, kaj bo z dediščino naših očetov v bodočnosti? »Črne srajce« mami vonj naših polj in pesem naših gozdov. Naš rod požira Amerika. Trapi nas moderna bolezen.

Če vam je mar vaših domov in vaših otrok, iščite opore tam, kjer so jo iskali in našli vaši predniki. Kakor oni, ljubite Marijo! Vedite, da ste v tej ljubezni zakoreninjeni. V njej je moč vašega gospodarstva in svoboda vašega jezika! Slecite svojo navlako, vrnite se k veri svojih očetov!«

Dolgo je donela govornikova beseda po božjem hramu. Ljubezen in strah sta dihala iz nje. Vendar, kakor da je obvisela v zraku. Ni odprla src, ni vzdramila duš. Obrazi mladeničev in mladenk so ostali trdi...

Tedaj sem spoznala, da so se jim tudi duše izpremenile.

Ko sem se vračala, se mi je zdela cerkva še bolj plašna.

Zgrešila sem bele domove, zamrla je pesem gozdov. V dušo se mi je zagrizla skrb za dediščino naših očetov.

*Digred prinaša vsestransko
koristno čtivo!*

Naši pomenki

Naša naloga v novem letu je stara in vendar vsak dan nova ter se prilagodi vsaki uri in temu, kar le-ta prinese. To nalogo najlažje spoznamo, če pomislimo, da vse ono, kar imamo vršiti v svojem stanu in poklicu, ni nekaj slučajnega, ampak nam je prav v tem poklicu dano kot nekaj, česar brez škode zase in za druge nikakor ne smemo opustiti. To pa ni vselej lahko in nič čudnega ni, če se o tem rade posvetujemo med sabo in najrajši med štirimi očmi, da nas nihče ne moti. Taki tihi pogovori so ti-le naši pomenki, ki so morebiti zato še bolj učinkoviti in uspešni, ker se osebno niti ne poznamo in torej osebnost nima prav nobenega pomena, ampak gre za stvar samo. Za stvari, ki jih obravnavamo v teh naših pomenkih tudi ne rabimo tretjega, saj imamo itak dobrega posredovalca — papir. S tem pa, da svoje pomenke objavljamo, koristimo več ali manj tudi drugim, ki so morebiti v enakem položaju.

Ko z današnjim pomenkom stopamo v deseto leto našega skupnega dela, se moramo spomniti vseh onih, ki so bili kdaj pri nas, pa jih je čas, razmere in tudi smrt ločila od nas. Če pregledamo vse letnike nazaj, vidimo sto in sto deklet in žena, ki so iskale sveta, pomoči, tolažbe pri nas. Če so jo tudi našle, pač ne vemo; eno pa nam je znano, če pomislimo vsaka nase: lažje jim je bilo. Vse smo skušale v teh naših pomenkih doseči: da se dvignemo, izboljšamo. Koliko smo tega dosegle, ne vemo; to bo zapisano v naših računih za večnost. Da sem od svoje strani storila vse in vselej vestno in resnično, tega se zavedam in priznam to tudi nasproti vsem onim, ki niso imele dobrih namenov. Vse one pa so tudi kaj hitro odšle in se niso več vrnile. A po tem ne vprašamo; naše delo je: v ljubezni pomagati. Dve besedi sta, ki stojita druga poleg druge, a vendar oklepata druga drugo; kajti, kje bi bila ljubezen, če ne bi hotela pomagati in kje pomoč brez ljubezni.

Zato stopimo danes iznova na to pot. Praznik Ljubezni pa naj nas uči, kako moramo v ljubezni pomagati druga drugi.

Odgovori na pisma.

Pogovori z gospo Selmo.

Žalostna pastirica. Na koliko strani pa si že vprašala za sprejem, da tako dobro veš, da Te ne sprejmejo? Sporoči mi to, potem bom poskusila tudi jaz s posredovanjem. Vidim pa, da Ti to kljub vsemu ne dela prevelikih skrbi, ker imaš v eni sapi dve nasprotji v ustih. Mislim, da nisi še odločena ne za eno ne za drugo. Sporoči, kadar Ti bo resno za stvar! — Ali imaš brata res za tako naivnega? Če ga vprašaš, kje je vse to

zvedel, Ti bo povedal marsikaj, da Te bo rdečica oblivala. Kaj je torej bolje lep in dostojen način, ali pa blato in umazanost? Če si Ti tako prosvitljena, da vse to veš, potem se vprašaj, kakšni so bili viri, iz katerih si črpala? Cestitam Ti, če Ti ni treba potrkati na prsa! — Prosim, piši drugič s črnilom. Pozdrav!

Otožni cvet. Res dolgo Te že ni bilo med nas in prav mnogo si med tem časom doživela. Zadeva, katero opisuješ, je nekoliko dvoumna. Ali se Ti ni nekaj podobnega že enkrat pripetilo? Mislim, da bi Te bilo že lahko izučilo! — Za zakon je treba dveh enakomislečih, dobrih in plemenitih oseb, ki med njima ni ne v starosti, ne v družabnem stališču, ne v izobrazbi prevelikih razlik. Vse take večje razlike ovirajo harmonijo v zakonu in so zlasti v verskem oziru lahko usodepolne. — Čas je že, da se osamosvojiš in si kot izobraženo dekle ne dovoliš take kuratele. Seveda pa se moreš dobro pripraviti, da boš mogla spraviti vso stvar v red, ker je, kakor sklepam iz Tvojega pripovedovanja, zadeva precej zmešana. Sporoči, kako Ti bo uspelo!

Manica F. Po uredništvu Vigredi sem Ti poslala nekaj napotkov za Tvojo zadevo. Prišlo pa je tudi Tvoje pismo, iz katerega sklepam, da tozadevne nasvete in pomoč odklanjaš. Mi je žal, a drugače ne morem pomagati. Spominjam se, da si nekoč pisala, da si v materialnem oziru neodvisna; potem pa kar v inozemstvo na tozadevno šolo! Žal mi je, da Ti nisem mogla pomagati, kakor si sama želela.

Dušica. Res sem mislila, da Te ni več med živimi, ali pa, da si že onkraj »luže« prava ameriška »Mis«. Glej, glej, pa si zdaj kar nekam dobre volje. Žal mi je, da dolgega pisma nisem prejela; zdaj pa nič ne vem, kaj se je vmes godilo! Pa mi boš že še zaupala, je-li? Bolezen, zdravnik, pa bonboni! Se vidi, da si cel otrok! Pa ne bo dolgo, ko Te bo žalost prijela, pa boš zopet samo še za v jamo. Prihrani rajši malo dobre volje za takrat! — Kaj pa delaš zdaj v kraju, odkoder si mi pisala? In kako, da hodiš kar iz ene države v drugo? — Glede ljubezni pa je tako, da je ne smemo razširavati po nepotrebnem na vse strani, da nam je takrat ne zmanjka, ko bi je najbolj potrebovali. Upam, da me razumeš! Glede Tvojih pisateljskih talentov pa ne morem prav nič soditi. Tako-le pisemce je pač prekratko za tako oceno; moraš že kaj daljšega poslati, a na uredništvo, ker se ne utegnem baviti z literarnimi kritikami. Hvala Ti za božična in novoletna voščila, ki jih iz srca vračam.

Rez solnca. Tvoja pisava mi je tako znana; gotovo sem jo že kje drugje videla. Prav, da si prišla med nas. Upam, da se

bomo že razumele. Kratek opis Tvoje preteklosti mi je povedal, da si že mnogo prestala, da gledaš življenje z zreliimi očmi in da v svoji okolici res potrebuješ topllega ženskega srca. Lepo je, da imaš dobro in blago redovnico rada kot drugo mamico. Pa tudi nekoliko deklíške družbe bi potrebovala. Ali ni v Tvoji bližini deklíški krožek, kjer bi se, upam, dobro počutila? V takem deklíškem krožku se pod večšim vodstvom razpravlja o vseh vprašanjih, ki si jih v svojem pismu načela. Kaj pa čtivo? Ali imaš kaj primernege za vzgojo in samovzgojo? Preglej ocene v Vigredi, pa si nabavi nekaj knjig, ki Ti bodo tovarišice, da ne boš tako sama. Seveda odobravam lepo in ravno pot, katere si se oklenila! Drugič pa se oglasi še!

Trpeča. Misliła sem, da se v novem domu, ki ste ga pozidali, prav dobro in srečno počutiš, ker se nič ne oglasiš, pa vidim, da temu ni tako. Znana zadeva se je torej vsaj toliko poravnala, da ni več tako obupna kot je bila takrat, ko si zadnjič pisala. Pismo za g. zdravnika sem oddala v uredništvu. — Seveda so hudi in težki taki očitki v družini in treba je zelo pazljivo in pametno govoriti, da z novimi očitki iznova ne žalimo. Kaj pa, ko bi Ti vse izdatke točno zapisovala in bi na koncu meseca lahko dokazala, kam je šel denar. Potem bi taki očitki sami po sebi prenehali. — Seveda pa se moraš pogosteje oglašati, vsaj zdaj pozimi!

Dninarica. Seveda nas je mnogo preprostih tu v našem koticu, več kot pa visokih; prav je, da si prišla. Vendar je za decembersko številko Tvoje pismo prepozno došlo; zato Ti odgovarjam šele sedaj. Seveda je nekaj stanov, ki jih bolj vpoštevalo, a druge manj; pa zato nam ni treba žalovati, če nas ne vpoštevajo. Vzgojiti se moramo tako, da se zavedamo, da s svojim, četudi še tako skromnim delom pomagamo splošnosti. Se večja in blažja zavest pa nam mora biti to, da delamo za Boga in v njegovo čast, kar je pač več vredno kot vse posvetno priznanje. — Glede spoznanja, če imaš poklic k misijonarkam, čitaj knjižico »Redovni poklici«, ki jo lahko naročiš pri Glasniku, Ljubljana, Zrinjskega cesta 9. — Še se oglasi!

Nenifar. Tvoja opazka v zadnjem pismu, naj Ti oprostim napake, ker slovenščine nisi zmožna, me je presenetila. Saj pišeš zelo dobro, le sintaksa kaže, da Ti je materinski jezik pač nemščina, ker rabiš silno dolge stavke, ki jih slovenščina težko prenese. Seveda si čisto napačno tolmačiš, če misliš, da sem užaljena. Ko sem Ti ponudila naslov, si ga kratko zavrnila z motivacijo, da Ti bo prijateljica v vsem pomagala. Ali sem potem napačno razumela, če sem sklepala, da tudi mojih odgovorov več ne rabiš, ki Ti itak ne morejo dosti koristiti? Vedno pa sem Ti na uslugo, če kjerkoli rabiš moje pomoči. Uredništvo Ti je po mojem nalogu kljub Tvoji odklonitvi poslalo naslov in prav tako tudi kratko poročilo na označenega profesorja. To pa zaradi tega, ker jaz z nikomur iz našega koticčka direktno ne občujem. Zato boš umela, da tudi vseh Tvojih prijaznih vabil, kakor tudi so vabljliva, prav res ne morem sprejeti. Ko sem prevzela to mesto pri Vigredi, sem pač vsem in vsaki enako na razpolago in bi bilo krivično, če bi se eni bolj posvetila kot drugi. Pravo merilo je, katera me bolj potrebuje, tisti naj storim več. — Kakor vidim, prav pridno studiraš, prav je, da greš vsemu do dna. Resno delo, ki ga vodiš, Ti bodi poroštvo, da boš čimprej prišla do Luči, ki je toliko želiš. — Prav imaš, da se boš Gospodu Jezusu za Njegov rojstni dan približala, Mu odkrila svojo notranjost in Mu boš poklonila svojo ljubezen. Prav nič ne dvomi: vesel bo Tvojih darov, kakor je že zdaj vesel Tvojega resnega dela, Tvojega iskanja. To bo pač najsrečnejši božič, ki Ti ga iskreno želim. Zelo me je veselilo, da si me v pismu seznanila s svojimi dragimi. Nič bi Ti ne koristilo, če bi Ti jaz naštela imena svojih dragih, ker so že v večnosti. V letih, v kakršnih sem, postaja človek polagoma sam na svetu, a pač ne odveč, dokler ga samo eden še rabi. Upam, da mi boš kmalu zopet poročala o novih uspehih, novem veselju, novih najdbah in veselila se bom s Teboj.

Vsem, ki prihajajo v naš koticček, preiskreno želim obilo božičnega veselja ob jalslicah in božjega blagoslova za novo leto 1932.

Naš Rožni dom pozimi

F. G.:

Gorjančeva Metka v Rožnem domu.

Spomladi je Gorjančeva Metka prišla k Dolinarjevim za nevesto. Saj veste, kako je povsod na deželi! Sosedo so oprezovale, kako bo oblečena v petek in svetek; pa od poslov bi bile radi zvedele, kako

zna Metka sukati kuhalnico; o, v najbolj skritem koticu nevoščljivega srca so pa vsak dan pričakovale, da zaslišijo vsaj enkrat kreg in prepir med mladima Dolinarjema.

Pa so posli vsak dan, kadar je tako naneslo, hvalili dobro gospodinjo; pa se iz hiše nikdar ni zaslišala glasna beseda ali kletev in mlada dva hodita vsako ne-

deljo skupaj v cerkev in iz cerkve. In tistih par klepetulj čaka zastoj...

Saj tako je prav, tako bi moralo biti povsod. Pri Dolinarjevih, človek bi pre-rokoval tako, se že ne bo sprevernilo. Ko so namreč pred svatbo popravljali hišo in že okrušene tablice nad vežnimi vrati: »Bog blagoslovi našo hišo!« »Božjega žegna pa že ne dam od hiše,« je dejal in stara tablica je ostala. Ko je prišla Metka, je iztaknila nekje še eno, slično tablico z napisom: »Kjer ljubezen, tam Bog« in tudi te ni pustila zavreči.

Potem sta pa začela živeti in delati tako, kakor moramo vsi v teh težkih časih: vedno delata, nikdar ne lenarita, vsak dinar obrneta, če je treba kupiti kaj potrebnega in celo dvakrat ali trikrat, če gre za razvedrilo ali za zabavo. Vse svoje delo in trpljenje, veselje in žalost pa sprejemata kot božje darove in božji blagoslov čuva nad hišo.

In ker njuno ljubezen vedno spremlja misel na Boga, zato je o praznikih pri Dolinarjevih posebno lepo. — Ah, morda ne znam povedati! Lepo je pač vsak dan, od jutra, ko se sedaj ob hišnih durih vsak prekriža z blagoslovljeno vodo, pa do noči, ko po vsem delu vsa družina kleče moli rožni venec. Ampak nekaj drugega, otroško prisrčnega, neskončno lepega hoče Metka doživeti vsake praznike in zato jih tako težko pričakuje.

Kdaj je že mislila na božič! Prve adventne dni je že nabrala mahu za jaslice, da se je do praznikov osušil in da ne bi zapadel sneg. Potem pa je jela snažiti vso hišo. V težkih dneh, ko je zapadel sneg in niso mogli napraviti niti drv, je zakurila enkrat v eni, pa spet v drugi sobi, da se je bolj presušilo, ko je pomivala pod. Seveda, preden je začela ribati, je pospravila še vse drugo po sobi, kar me same razumemo. To bi pač ne bilo pospravljeno, če bi n. pr. odmaknila omaro, pa bilo zadaj v pajčevini ujeto še polno papirčkov in drugih smeti in še pod omaro toliko, da bi nametla za polno smetišnico. In bi vrhu peči lahko pisala po prahu, ki še ni bil pobrisan od velikega pomladanskega čiščenja. In bi morda na šipah, ki ščitijo stenske slike, še za

božič pozabila umiti mušje madeže. Ali da bi nepričakovano odprla mizni predal, pa bi se v njem prepletali sukanec in volna in zarjavele šivanke, pa strgane nogavice in morda še rabljeni žepni robci in glavniki. Ne tako, kakor delajo še nekatere zanikernice, katerih pa kmalu ne bo več: vso staro šaro zmečejo v temen kot na kup; Metka spravi vsako stvar na določeno mesto; ono pa, kar je že popolnoma nerabno, pa požge ali drugače uniči, da ne dela nepotrebnega napotja.

Tudi veliko žehto imajo pred prazniki in sicer toliko zgodaj, da je do praznikov vse suho. Vraža je le, da je tekom leta treba v sili zaklati toliko živinčet in obesiti kože, kolikor kosov perila se suši na sveti večer. Pa bi vendar tako neprijetno zbudlo v oči, ako bi na sveti dan videle na ograji viseti cunje, s katerimi smo pomivale in brisale pred prazniki.

Res je pred prazniki mnogo dela; Metka si ga zna olajšati tako, da dela vedno po nekakšnem določenem načrtu in vsaj z nespametnim preskakovanjem od enega do drugega dela ne trati dragocenejšega časa. In po tistem določenem načrtu so zadnji adventni teden večer za večerom tolkli orehe in jih zbirali in poleg veselo prepevali; (prav tiho povem, da je bilo tudi to petje v Metkinih načrtih).

In potem se je zmrščilo za sveti večer. Že »Zdrave Marije« zvonovi noben večer ne pojo tako lepo kot tistikrat. Dolinarjeva hiša je bila pripravljena za sprejem Božjega Deteta: povsod red in snažnost, vse tiho kot v pričakovanju nečesa skrivnostnega. Gospodar Janez je snel raz stene veliki hišni molek, vzel v roke posodo z žrvjavo, se prekrižal in med glasno molitvijo sv. rožnega venca začel kaditi od shrambe do shrambe. Za njim je stopala Metka in škropila z blagoslovljeno vodo. Čudno, nocoj so se ji oči neprestano rosile in včasih je komaj odgovarjala Janezovi molitvi. Še leto dni ni pri hiši, pa je že tako zelo vzljubila vse te prostore! Vse to je Janezova in njena last, pa vendar le po božji volji upravljata in uživata vse to premoženje. Nocoj pa prihaja Dete Jezus, da bo njihov gost! Da bi blagoslovil njihovo družinsko sobo, pa spalnico in kašče in hlev z vso ljubo živinico in vrt in njive! Da bi potem vse praznike

živo čutili bližino betlehemskega Deteta in bi bili vsi polni svetonočnega blagoslova!

Mar se še čudite, zakaj so v sveti noči okna Dolinarjeve hiše tako svetla?

Gospodinjsko delo v januarju.

Navadno si gospodinja ne napravi samo načrta za vsak dan in vsak teden, ampak v mislih pregleda ob začetku meseca tudi vse delo, ki ga ima izvršiti v tem mesecu. Januar je navadno najmrzlejši mesec. Saj poznamo star pregovor, ki pravi: »Dan gor', sneg in mraz pa dol'«. Zato mislimo, da ne bo odveč, če damo nekoliko navodil glede tega mrzlega letnega časa.

Perutnini je treba, kolikor se da, nadomestiti vse ono, kar dobiva v poletnih mesecih zunaj na prostem: zelenjave, t. j. odpadkov od zelja, repe (seveda poleg druge krme) in tudi še peska, apna ter ji oskrbeti, da se vsak dan lahko koplje v prahu. V to svrhu je postaviti v kurnjak zaboj s pepelom in apnom. Perutnina je potem snažna, ne nadleguje je noben mrčes, seveda ako je tudi sicer v snagi. Skrbeti je tudi, da perutnina ne trpi mraza. V prehudem mrazu odpremo kurnjak šele proti poldnevju, v metežu pa naj ostane sploh zaprt.

Hlevčki zajcev naj bodo v mrzlih mesecih obrnjeni proti jugu. Skrbeti je treba, da so suhi, čedni in brez prepaha. V zelo mrzlih dneh je treba tudi sprednjo odprtino zapreti, da ostane samo tretjina še odprta.

Svinjak in hlev, ako sta izpostavljena prepihu je treba zamašiti s steljo in listjem. Tudi je treba bolje nastiljati in skrbeti za vsakdanjo odpravo mokrega gnoja.

Če dopušča vreme, naj skrbi gospodinja, da se vrtno gredice prekopljejo, če se to ni storilo v jeseni. V kletih spravljena zelenjad, pa tudi krompir, korenje in repa zahtevajo v tem mesecu, da jih gospodinja prebere. Pri suhem vremenu je treba kleti v opoldanskih urah prezračiti. V tem mesecu gospodinja prične že pripravljati semena za bodočo pomladno setev. Vrtno orodje je treba popraviti; prav tako tudi vrtno klopki, ki smo jih čez zimo shranili na suho. Staro drevje na vrtno je treba dobro pregledati. Vse polomljene in osušene veje je treba odstraniti, debla pa osnažiti od mahu ter jih z beležem pobeliti. Sadnemu drevju lahko v tem času pognojimo.

V ostalem pa ima gospodinja tudi v domu v zimskem času dovolj dela s šivanjem za dom, zlasti pa tudi za siromošne družine, katerim naj kolikor mogoče pomaga.

Drugo važno delo pa je v zimskih mesecih »domači praznik« t. j. klanje, pripravljanje slanice in shranjevanje mesa.

Kuhinja.

Pečen klobasni nadev. Skuhaj $\frac{1}{2}$ kg prašičjega flama. Ohlajenega sesekaj ali zreži na drobne koščke. Z juho (ohlajeno), v kateri se je kuhalo meso, poškropi tri na drobne kocke zrezane žemlje ali tem odgovarjajočo količino kruha. Ko se kruh dobro namoči, prideni meso, $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ litra precejene prašičeve krvi, pol žlice drobno zrezane čebule, malo soli, popra, majarona, drobno zrezane limonine lupine, dobro premešaj, deni na razbeljeno mast in speci v pečici. Na mizo se da s kislim zeljem.

Jabolčna jed. Olupi in zreži na tanke listke 6—8 kislih jabolk, poškropi z rumom ali slivovko (pol žličke), pokrij in pusti tako kakih 5 minut. Medtem žvrkljaj v lončku $\frac{1}{8}$ l surovega mleka, 3 žlice kisle smetane, 2 rumenjaka, žlico sladkorja, malo soli in toliko moke, da je testo bolj gosto kot za omelete; primešaj še sneg beljakov. V kozico, s presnim maslom dobro namazano, deni pripravljena jabolka, vlij nanje omeletno testo in peci v rahli pečici eno uro.

Fižol z jabolki. Kuhaj $\frac{1}{2}$ l že namočenega belega fižola, da je mehak, a ne razkuhan in ga odcedi. V primerno veliko kozico deni zvrhan krožnik kislih — olupljenih in na krheljčke zrezanih jabolk, malo vode, žlico sladkorja, limonine lupine; pokrij in duši, da se jabolka malo razkuhajo. Nato prideni odcejeni fižol, vse skupaj rahlo premešaj, deni v skledo in po vrhu dobro zabeli z ocvrtimi drobtinami. Paziti je treba, da je jed primerno gosta.

Sirovi cmoki. Umešaj 2 žlici presnega masla in 2 rumenjaka, prideni pol litra zdrobljenega sira (iz kislega mleka), 3 žlice pšeničnega ali koruznega zdroba, 2 žlici kruhovih drobtin in malo soli. Primešaj rahlo sneg beljakov in toliko moke, da se sprime; napravi cmoke, kuhaj jih v slani vodi 10 do 15 minut in zabeli z ocvrtimi drobtinami.

Kumberlandska omaka. Mešaj 3 rumenjake in 3 žlice olja, prideni malo paprike, popra, soli, kavno žlico gorčice, 3 žlice ribezove ali kake druge marmelade. Vse skupaj dobro premešaj in postavi do uporabe na hladno.

Odgovori na vprašanja.

Gospodična M. D. Na vaše vprašanje odkod so imena: univerza, fakulteta itd. Vam odgovarjamo. Visoka šola, ki jo more obiskovati le oni, ki je dovršil gimnazijo se imenuje vseučilišče ali univerza. Ta beseda je latinska: universitas magistrorum et scholarum t. j. zajednica učitelja in učenca. Pozneje je bil bolj navaden naslov universitas scientiarum, t. j. zajednica pouka. Pouk na vseučilišču se vrši po fakultetah. Beseda fakulteta je iz latinščine; »facultas«, kar znači sposobnost. Potemtakem so fakultete

oddelki na vseučilišču, v katerih se razvijajo sposobnosti za ene vrste pouk. Zato dobivajo fakultete ime po pouku, in imamo n. pr. filozofsko, pravno, teološko itd. fakulteto. Ti nazivi prihajajo iz latinskega in grškega jezika. Tako n. pr. filozof in filozofija prihaja od Sokrata, ki je sebe imenoval »philosophos«, t. j. prijatelj modrosti. Beseda tehnika je tudi grškega izvora, kjer pomeni »tehne« spretnost (znanost). Politehnika je sestavljena še z besedo »poly«, kar pomeni mnogo, torej fakulteta, na kateri se uči več znanosti, kakor stavbarstvo, kemija, gradnja cest itd. Beseda farmacija, farmacevt je nastala iz grške besede »pharmakon« t. j. zdravilo. Teologija je grška beseda in znači bogoslovje. Seminar je latinska beseda in pomeni oddelke na fakulteti, kjer se razvija pouk kakor iz semena. Navadno visokošolce imenujemo akademike. Beseda akademik nas spominja na besedo akademija. Ta izhaja tudi iz grškega jezika in se je tako imeno-

vala najprej šola, katero je imel atenski filozof Platon v gaju, ki je bil posvečen atenskemu heroju Akademu. Leta 1460 je nastala v Italiji prvo društvo učenjakov, ki so ga imenovali akademija. Beseda akademija se rabi tudi za visoke umetniške in strokovne šole, pa tudi za svečane seje in prireditve. Beseda študent pomeni v latinskem jeziku onega, ki je poleg nekoga, ki uči. Rigoroz je strogi izpit. O izpitu se dobiva diploma. Diploma je grška beseda in je prvotno značila pismo sestavljeno na dveh ploščah in se je rabila za službene objave. Kdor položi rigoroz, ima pravico, da je promoviran ali pomaknjen v čast doktorja. Beseda »doctor« v latinskem jeziku pomeni učitelj in se daje kot naslov onim, ki so v neki stroki pridobili toliko izobrazbe, da morejo to stroko predavati. Doktorat je največja akademska čast.

Upamo, da Vam bo vsaj nekoliko ustrežero.

Doma in drugod

(Opom. ured.) Pod tem vzglavjem otvarjamo z današnjim dnevom prostor vsem ženskim in dekliškim društvom, odsekom in krožkom, da vanj pošiljajo svoja poročila. Na ta način se bodo seznanili med seboj in dobili za svoje društveno delo koristne pobude.

Slovenska krščanska ženska zveza je imela svoj letni občni zbor dne 8. oktobra pret. leta v Ljubljani. Z občnim zborom je bil združen prosvetno-organizatorični tečaj za delegatinje in članice včlanjenih društev. Na tečaju so se obravnavala vsa sodobna vprašanja iz ženskega življenja in njenega dela v družini, društvu in javnosti. Predavatelji so v svojih predavanjih skušali osvetliti vsa ta vprašanja, udeležence pa so v razgovorih pridno sodelovale.

Na občnem zboru samem so bili sprejeti važni sklepi, ki dokazujejo o pravilnem razumevanju časa. Tako n. pr. se bodo vršile v novem poslovnem letu po včlanjenih društvih tekme iz zdravstva (prva pomoč) in gospodinjstva; včlanjena društva so prevzela pregled o vseh dekletih, ki odhajajo iz domače vasi v službo v tujino, da bodo natančno vedela, kje so in kako se jim godi. Pred odhodom pa se jim bo poskrbelo za primeren pouk. Po vaseh in farah se bo organiziralo bolniško strežništvo in raznovrstna pomoč zapuščenim in bednim itd.

To so samo nekateri izmed važnih sklepov, o podrobnejšem delu pa bodo poročala razna društva.

Dekliški odsek Šmarje pri Jelšah je imel 11. oktobra 1931 redni občni zbor v Katoliškem domu. Iz poročila odbornic je bilo razvidno, da odsek prav pridno deluje. Dekliških sestankov je bilo 22; na sporedu so bila razna predavanja, govori, razgovori, deklamacije, petje itd. Odsek je priredil Materinski dan, izlet in akademijo na Ponikvi in izlet na Donačko goro in se je polnoštevilno udeležil mladinskega tabora na Rodnah. Poleg tega pa je sodeloval pri vseh prireditvah domačega prosvetnega društva.

Pri slučajnostih je bil razgovor o delovanju v jesenski in zimski sezoni. — Kmalu bomo poročale tudi o tem, kako se nam je obneslo. Bog živi vse sestre po naših društvih!

Dekliški odsek prosvetnega društva v Ribnici na Dol. Ker se že mnogo let zbiramo v prosvetnem društvu, pa smo doslej delovale le skupno z društvom, smo zelo zaželele, da bi bilo to delo bolj posvečeno naši izobrazbi. Ze lansko leto smo se razgovarjale, da bi imele svoj odsek, pa je bilo v nas premalo resnosti in smo marsikateri večer zapravile v praznih razgovorih, namesto v resnem delu. Uvidele pa smo, da je treba resno začeti in tako smo pričakale veseli dan, da se zberemo kot članice v lastni odsek. Pričele smo prav pridno delati in vse smo zelo navdušene za naše skupno delo. Vsak ponedeljek imamo eno uro predavanje o zdravstvu, vsak četrtek pa eno uro o gospodinjstvu; seveda pa se vmes tudi razgovarjamo, da vse temeljito razumemo. Mislimo pa tudi na dramatsko predstavo in še prav posebno na

Materinski dan, ki naj bi bil posebno lep. Poročale bomo večkrat o svojem delu. Lepe pozdrave vsem sestram po širni Sloveniji.

2. oktobra, na praznik Angelov varuhov je naslovil papež vsemu krščanskemu svetu novo okrožnico. Papeževa beseda je izredno topla in očetovska, iz nje veje silna ljubezen. Prav za prav je okrožnica opomin vernikom, naj v težkih dneh, ki jih preživljamo in ki nas verjetno še čakajo, stori vsakdo, kar je po krščanski zapovedi ljubezni dolžan storiti. Katoličani so se v izrednih prilikah vedno izkazali pripravljene tudi na heroične žrtve. Take izredne čase sedaj preživljamo, zlasti te tedne, ko bo nastopila zima z vsemi trdotami za revne družine. Ni sedaj čas, da bi za usodo, ki je nad vsem človeštvom, delali bogzna koga krivega. Čas je, da vsak stori, kar je v njegovih močeh in pomaga, kjer more in komur more. Kdor bi sedaj zapiral svoje srce in roke, ko je doba pravljličnega viteza, ki je razsekal svoj plašč na dvoje in dal polovico beraču, — ta ne razume klica sv. očeta. Kdor v teh težkih dneh ne deli svojega kosa kruha s stradajočim, ki ničesar nima, ta zapira svoja ušesa pred glasom Cerkve. Ali naj se morda v tako usodni dobi, ko tako narašča obča beda, potuhne dejavno krščanstvo, ko je vendar

Kristus zadnje upanje betežnih in stradajočih?

Spodbudna papeževa okrožnica bo v pravnem času dala brez dvoma izdatno spodbudo za vsestransko organizacijo in zasebno dobrodelnost, kakor jo narekuje prva in glavna zapoved krščanstva — ljubezen, zlasti med nami, ženami in dekleti.

Španske žene in sicer: en in pol milijona španskih žena in deklet so poslale na vlado spomenico, v kateri zahtevajo, naj se versko preganjanje po vsej državi ustavi, naj bo katoliški verouk v šoli kot obvezen predmet, naj se zagotovi neločljivost zakona in naj se verskim redovom zopet dovoli varstvo domovine.

V proslavo sv. Elizabete so se ustanovile marsikje dobrodelne naprave. Tako so n. pr. ob priliki kat. shoda v Nürnbergu »pojedino sv. Elizabete«, pri kateri so brezplačno pogostili 1000 ubožcev. Neki škof je molil pred jedjo, ljudje iz najvišjih stanov pa so stregli revežem. Na Dunaju so ustanovili za srednji stan, ki je tam v največji bedi »mizo sv. Elizabete« v več delih mesta. Tako je kardinal Piffel za to akcijo odstopil svojo kuhinjo in svojo obednico.

Dobre knjige

A. Tennyson: Henoh Arden. Iz angleščine prevedeno. V Ljubljani. 1931. Cena broš. 8 Din. Močnega sidra smo potrebni v viharjih življenja, saj smo vsi mornarji. Tako močno sidro je imel mornar Henoh Arden: neomajno je v Boga zaupal. Zato je tako junaško nosil največje trpljenje. Kdo more čitati to povest, ne da bi mu solze stopile v oči. Lani je povest izhajala v Vigredi; zdaj jo dobite v knjižici, ki stane 8 Din; pišite na upravo Vigredi, Ljubljana, Ljudski dom. Če naročite 10 ali več izvodov, jih dobite po 7 Din. Knjižica ima tudi primeren uvod in štiri slike. Sezite po njej!

Pot bogov. Bernhard Kellermann — dr. V. Bohinec. Cena Din 90.— za v platno vezan izvod. — V založništvu Jugoslovanske knjigarne v zbirki »Kosmos« izšla ta lepa knjiga. Je to zanimiv potopis v silno lepi opremi in ima 49 krasnih slik. Ker opisuje zelo lepe, doslej še neznane kraje in razmere po Indiji, Malem Tibetu in Siamu, bo marsikdo rad segel po tej knjigi. Priporočamo.

Koledar Ave Maria naših ameriških frančiškanov je zopet izšel kot 19. letnik. Obsega 208 strani polnih poučnega in zabavnega čtiva. Zelo priporočamo vsem, ki imajo svoje v Ameriki.

Iz uredništva in uprave

S to številko nastopa Vigred že desetič svojo pot med čitatelje. V vseh preteklih letih je smela zbirati okrog sebe tisoč in tisoč deklet in mater in gospodinj. Skušala je vsem tem nuditi zabave, razvedrila, poučevati jih v raznih panogah njihovega zanimanja, buditi jih k ženski zavesti in jih

seznanjati s sodobnimi ženskimi vprašanji. V zadnjih letih se je zlasti potrudila pokazati slovenski ženi družino in družinsko življenje kot ono torišče, na katerem ima žena svoje življenjsko delo. Tudi v pravkar začetem letu bo Vigred skušala storiti kar največ mogoče v vseh onih stvareh, ki so —

kakor je uredništvo zaznalo iz številnih dopisov — čitateljicam posebno na srcu, ima pa tudi v svojem lastnem programu marsikaj, kar bo čitateljicam gotovo ugajalo. Toda njen dosedanji delovni krog se ji zdi vse preozek. Radā bi prihajala vsak mesec še k mnogim ženam in dekletom, ki je doslej še ne poznajo in še niso njene redne čitateljice. Vse te naj bi v bodoče tudi po Vigredi prejele vsa poročila iz ženskega življenja. Zato pa vabimo vsa ženska in dekliska društva, ženske in dekliske odseke, da čim pogosteje poročajo o svojem delu v Vigredi. Vsak mesec imajo na razpolago prostor, kolikor ga potrebujejo za redna poročila o svojem delu. Ne sme biti ženskega društva, ne odseka, ki bi ne poročalo o svojem delovanju, svojih načrtih, svojih željah in potrebah. S tem bo prišlo med društva ono zdravo tekmovanje, ki vodi k najlepšim uspehom. Saj vemo, da snovi za taka poročila prav nikjer ne manjka, treba je le poročevalke, ki prime za pero in pošlje poročilo v Ljubljano. Najbolje bo, da vsako društvo poveri to delo tajnici, ki to delo sporazumno s celotnim odborom pripravi. Ni se pa treba bati, saj zato je uredništvo, da vse pregleda in tudi popravi, če je treba. Pa še za drugačno sodelovanje tudi prosimo, namreč za manjše in večje prispevke v obliki člankov, črtic, povesit, pa tudi pobude,

predlogov, želj in vprašanj. — Vemo, da vsakdo ne zna kratkomalo pisati novel in romanov, gotovo pa ni težko, da nas čitateljice opozore na ljudi, ki to znajo in zmorejo. Nič pa se ne ve, če ni med skromnimi in tihimi Vigrednicami tudi talentov, ki čakajo, da stopijo na dan. Če bi tem Vigred pomogla do razmaha, bi ne bilo le njej in njim v korist, ampak tudi splošnosti. In na to moramo kot žene v težkih sodobnih časih v prvi vrsti misliti, da koristimo s svojim delom splošnosti, kjerkoli moremo.

Končno naj izrazimo še eno željo: da bi nam v novem letu vse naročnice ohranile staro zvestobo in pridobile novih naročnic in sodelavk. Delo za ženski list in v ženskem listu je zlasti v teh čudno materijalističnih časih delo, ki zahteva poguma in zavednosti. Slovenska žena se doslej nikdar ni ustrašila, ko je bilo treba delati, ne sme se bati tudi zdaj, ko je treba zastaviti krepko roko, da rešimo svoj rod materijalne in duhovne bede. Na delo torej v novem letu z novimi močmi!

Z iskreno zahvalo vsem dosedanjim naročnicam, poverjenicam, sodelavkam in sodelavcem združimo odkritosrčno željo, naj bi božična blagovest prešinila vsa srca in jih napolnila z božjim mirom tudi v novem letu 1932.

Za dobro voljo

Gost v hotelu: »Poslušajte vendar, ali se ta peč vedno kadi?« — Sobarica: »Ne, samo kadar kurimo.«

Gost sobarici: »Postavili ste en rjav in en črn čevljev pred moja vrata!« — Sobarica: »To je pa res čudno. To se mi je danes že drugič primerilo.«

Mali Slavko že leži v posteljici. Naenkrat pa se spomni: »Mamica, žejen sem.« — »Ah, tiho bodi in zaspil!« pravi mati. — »Pa sem vseeno žejen.« — »Če nisi takoj tiho, grem po palico.« — »O, mamica, prosim, potem pa prinesi s sabo tudi kozarec vode.«

»Mirko, ali si ribicam v akvariju že dal sveže vode?« — »Ne mama, saj še stare niso vse popile.«

Oče: »Kaj praviš Mihec, zakaj so ribe neme?« — Mihec: »Veš kaj, pa ti govori, oče, če imaš polna usta vode.«

»Mamica«, pravi mali Milan, »mislim, da bo slabo vreme. Barometer je padel.« — »Kako pa ti to veš?« — »Saj sem ga jaz na tla vrgel.«

Sinko: »Očka, zakaj pa so vse slike v okvirjih?« — Oče: »Zato, da slikarji vedo, kje naj nehajo slikati.«

Ivo: »Mama, jaz bi bil rad enkrat prav zelo tepen.« — Mama: »Zakaj pa?« — Ivo: »Tako rad bi tri solnca videl, ker zdaj že toliko časa enega ni.«

Učitelj: »Zakaj ima žirafa tako dolg vrat?« — Učenec: »Ker je glava tako daleč od života.«

V višjem razredu je vprašal katehet: »Zakaj se je Jezus po vstajenju najprej prikazal ženam in ne možem?«

Dijak odgovori: »Zato, da bi se novica o Jezusovem vstajenju hitreje razširila!«

Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša 25 Din, z mesečno prilogo 50 Din, če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le 2) Din; za inozemstvo 32 Din, s prilogo 64 Din. — Izdaja Konzorcij Vigredi (Vida Mašič) v Ljubljani, Ljudski dom. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljudskem domu.

Premnogo je boleznih, ki ogrožajo naše zdravje

Na srečo pa se nekatere izmed njih lahko ozdravije na zelo enostaven način. Čujte!

1. Pri protinu, ledvičnih kamenčkih in pesku pijte trikrat dnevno po eno do tri čaše ogrete Radenske vode zdravilnega vrelnca.
2. Pri kroničnem vnetju ledvic, hipertrofiji prostate, želodčnem in črevesnem katarju, Urethritis, Cystitis, Pyelitis in Fluor albus dnevno 3-6 kupic ogrete Radenske vode Kraljevega vrelnca.
3. Pri katarju krhlja in bronhijalnem katarju večkrat dnevno po eno čašo Radenske vode s Karlsbadsko soljo.
4. Pri Ikterus, zastajanju v jetrih in pri žolčnih kamenčkih dnevno 3 do 6 čaš Radenske vode s Karlsbadsko soljo.
5. Pri Diabetes mellitus, zavapnenju arterij, golši in Basedovu pije se najbolje redno namesto druge Radenska voda, najmanj pa trikrat dnevno po eno čašo.
6. Pri želodčnih in črevesnih ranah dnevno tri čaše prekuhané in zopet ohlajene Radenske vode zdravilnega vrelnca.

Jugoslovanska fiskarna v Ljubljani

Najbolje urejena:

Tiskarna

Knjigoveznica

Klišarna

Kameno-, offsettisk

Bakrotisk

Prvovrstna izvršitev

Zmerne cene

**Najmodernejša
grafika
Jugoslavije**

Preko vseh
skrbi in težav
vam pomaga
lepa in dobra knjiga
čudili se boste
kako je poceni knjiga
iz založbe

**JUGO-
SLOVANSKE
KNJIGARNE
V LJUBLJANI**

Zahtevajte brezplačne cenike in
prospekte!

Zelo primerna
BOŽIČNA DARILA!

*

Največja izbira!

*

Oglejte si naše izložbe!

A. & E. SKABERNĚ
LJUBLJANA